

De opening van de Jaarbeurs. — Utrecht, zijn geschiedenis en bezienswaardigheden. — Een jaarbeurs-humoreske. — Jubilea echtpaar Chrispijn en Anna Klaasen.

No. 35
(9)
27 Febr.
1919.

AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
15 CENT

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

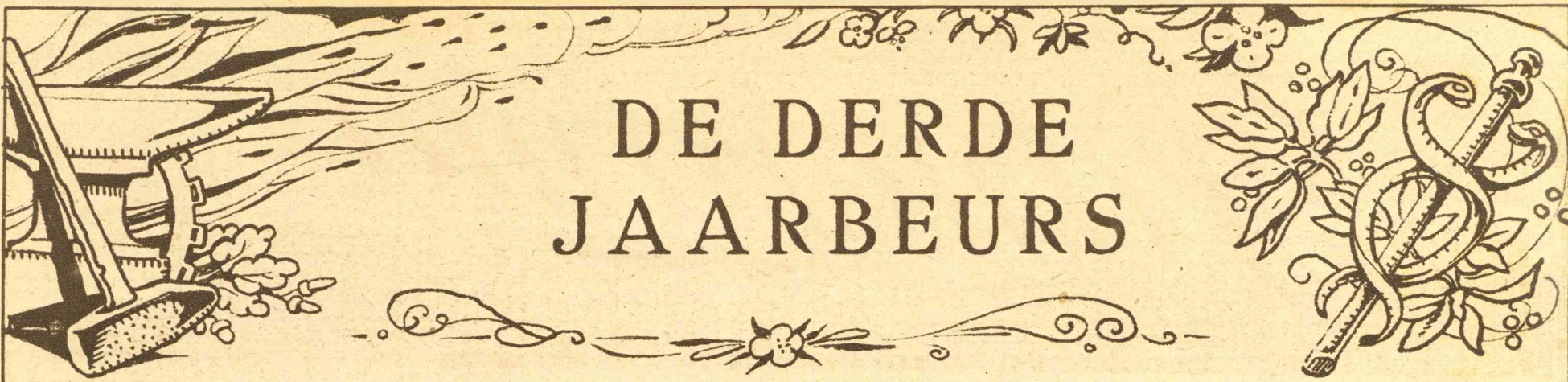
A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f 1.90

DE OPENING VAN DE JAARBEURS

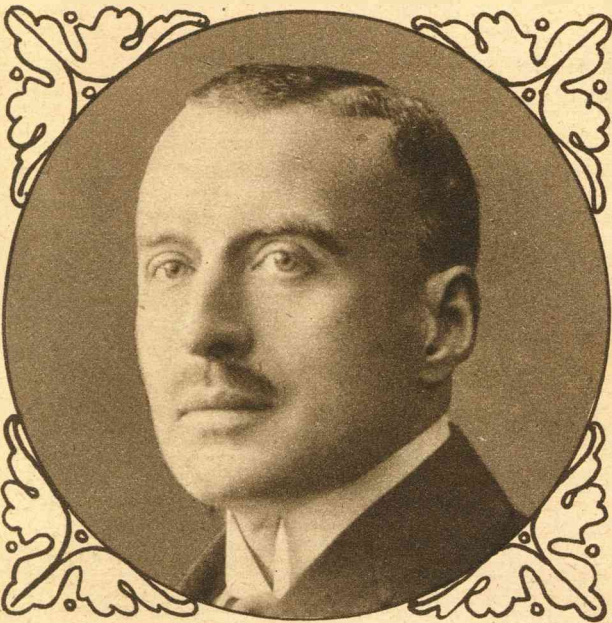

Maandag 24 Februari opende de tijdelijke voorzitter van den ministerraad, Jhr. Ruijs de Beerenbrouck (X) officieel de Derde Nederlandsche Jaarbeurs. Op onze foto ziet men de ministers en andere autoriteiten de zaal, waar de opening plaats had, verlaten om een rondgang over de terreinen te doen.

Zoo is dan de derde Nederlandsche Jaarbeurs weder geopend. Wat gaat dat alles, wat gaat de heele wereld toch gauw in zijn werk. De derde jaarbeurs al! We herinneren ons als den dag van gisteren, dat de eerste in mekaar gezet werd, de eerste die een probeersel was, en boven alle verwachting zoo uitmuntend slaagde. De Tweede maakte het nog weer veel beter, en nu bij de Derde staan we nog weer voor groter mogelijkheden, voor groter feiten.

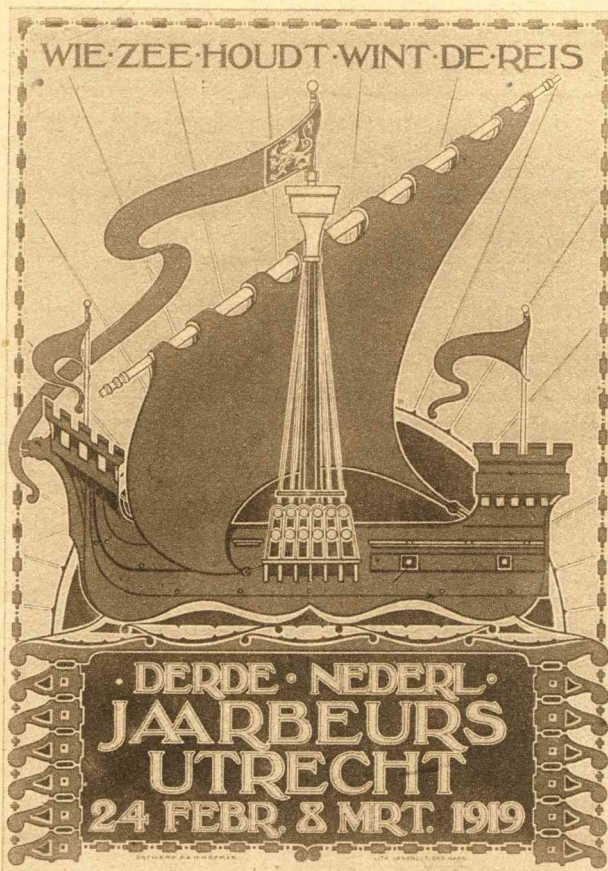
Wat het succes van de Tweede aangaat, iedereen weet het, las er van in de bladen, zag het met eigen oogen, ondervond het in zijn zaken; trouwens dat een volgende Jaarbeurs altijd weer beter slaagt dan de vorige lijkt nu wel een soort wet te zijn geworden, zouden we haast zeggen, nu met de cijfers van deelneming voor deze Derde vóór ons.

MR. DR. W. A. VAN ZIJST,
voorzitter Raad van Beheer van de Jaarbeurs.

Immers, het animo voor deze Derde was al spoedig van dien aard, dat de cijfers van de Tweede verreweg in de schaduw gesteld worden. In begin December 1. l. hadden er zich al 1196 deelnemers gemeld, terwijl de Tweede er nog slechts 1062 telde; het aantal heele en halve monsterkamers, dat was verhuurd, bedroeg toen al 1251, tegen nog maar 963 in het geheel op de Tweede Jaarbeurs; het aantal vierkante meters verhuurde open ruimte was toen al tweemaal, zooveel als in 1918.

Dat succes der Tweede Jaarbeurs in cijfers en feiten uitgedrukt — cijfers en feiten zijn in dat opzicht toch maar de eenige dingen van sta-vast, — vinden we in het verslag door het Bestuur in de algemeene vergadering der Vereeniging voor Jaarbeurzen op 28 September 1. l. uitgebracht. Het heet daar: „Na afloop der tweede beurs werd een enquête ingesteld onder de deelnemers naar hunne wenschen, klachten en opmerkingen en eveneens een vertrouwelijke enquête naar den omzet. Van de 1062 deelnemers antwoordden er 688; 143 hunner gaven geen bedrag van hun omzet op, hetzij omdat zij principieel bezwaar hadden, het bedrag van hun omzet te noemen, hetzij omdat zij wegens absoluut gebrek aan grondstoffen of voorraad geen zaken afgesloten hadden, hetzij omdat zij met hun deelneming aan de Beurs slechts reclame

Jaarbeurs-affiche voor 1919

beoogden, hetzij omdat zij verplicht waren hun product ter beschikking van de regeering te houden. Van de 545 deelnemers, die het bedrag van hun omzet ter tweede jaarbeurs hebben opgegeven, belooft dat in totaal meer dan 23 miljoen gulden tegen ongeveer 7 miljoen van 346 deelnemers der eerste jaarbeurs, die destijds het bedrag van hun omzet hebben opgegeven. Tegenover circa 20.000 per deelnemer eerste Jaarbeurs staat een omzet van circa f 43.000 tweede jaarbeurs. Tegenover een schatting van 10

miljoen gulden als totaal der eerste jaarbeurs over 690 deelnemers is van de tweede beurs met haar 1062 deelnemers een totaal omzet van 30 miljoen gulden ongetwijfeld niet te hoog geraamd."

Dit zijn werkelijk cijfers, waarvoor men respect hebben kan. Maar nu moet men vooral het succes dat men als inzender op een jaarbeurs heeft, niet uitsluitend in den daar verkregen omzet zien. Zooveel miljoen zaken afgedaan, het is prachtig mooi, het is schitterend, maar er worden met aan deze beurzen deel te nemen nog heel wat miljoenen meer in anderen vorm gewonnen. Kleine firma's maakten hun zaken bekend, groote verbreidden hun reputatie in ruimer kring, men ontmoette menschen uit alle streken van het land, met wie men anders nooit ofte nimmer in aanraking gekomen zou zijn, enz. . . kort en goed: men legt den grondslag voor zaken, die door den tijd bij mekaar nog

IR. J. DE BIE LEUVELING TJEENK, B.I.,
architect der tijdelijke en vaste Jaarbeurs-gebouwen.

aardig wat meer dan 30 miljoen zullen zijn. Het spreken met collega's, — concurrenten of niet, — het zien van al

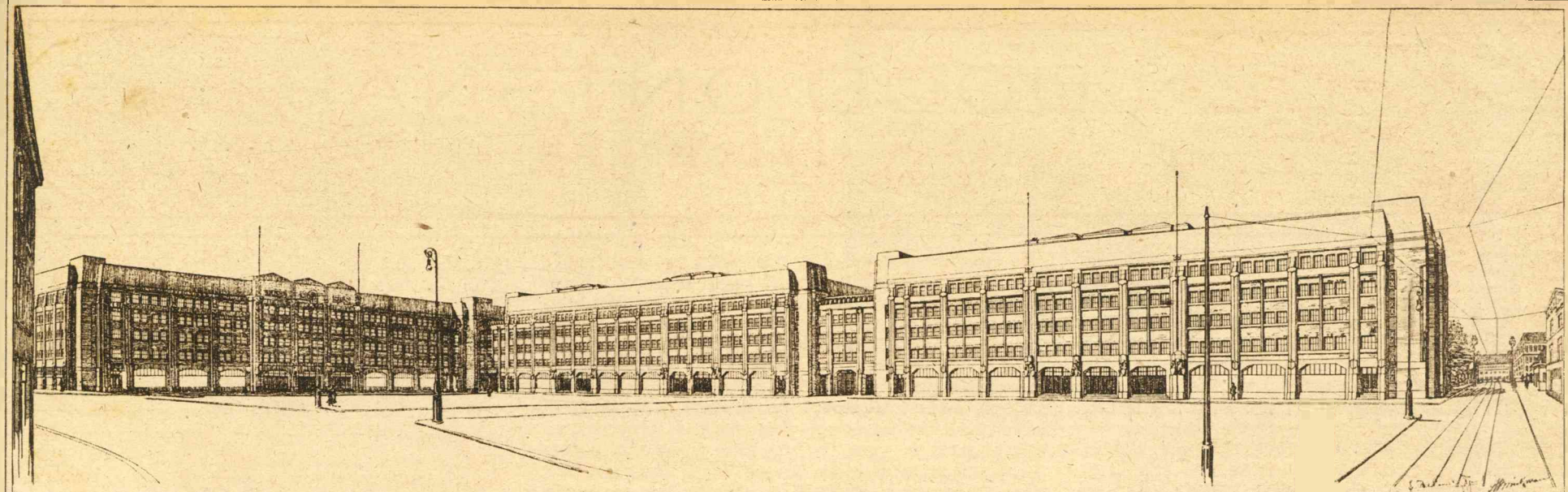
wat er nieuws in de wereld is gekomen, het. . . het. . . ach, we behoeven ook eigenlijk de voordelen van deelneming en bezoek aan de Nederlandsche Jaarbeurzen hier waarlijk niet op te lepelen. Ieder zakenman in Nederland weet nu vrijwel, dat hij er niet van buiten kan, er minstens een of een paar dagen een kijkje te gaan nemen.

Die jaarbeurzen hebben zich in den korten tijd van hun bestaan een naam gemaakt van je welste. Ze behooren tot ons volksleven; ons volk zou ze noode meer missen, die Utrechtsche jaarbeurzen.

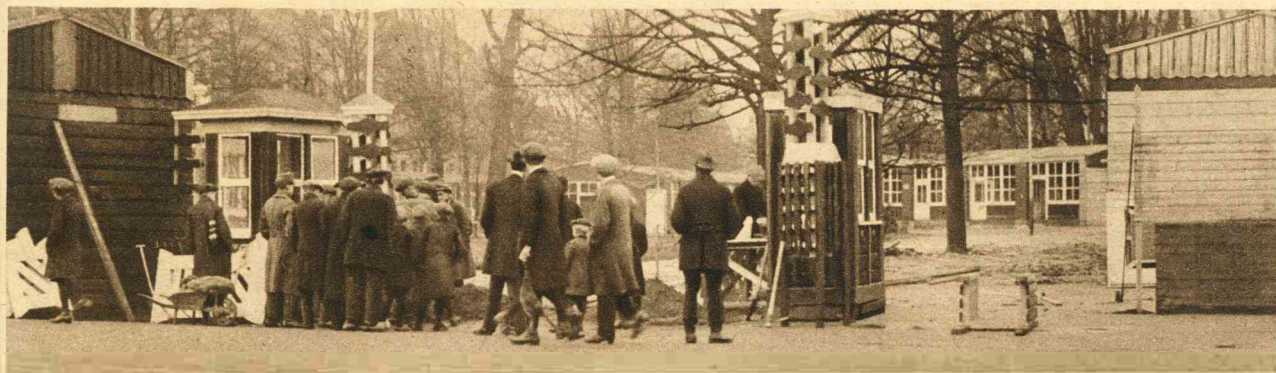
Utrechtsche. . . jaarbeurzen zeggen wij, want ofschoon het denkbeeld meermalen werd geopperd, de jaarbeurzen naar Amsterdam of elders te verplaatsen, het zal niet gaan. Utrecht is het onbetwistbaar middelpunt des lands; zoowel voor de menschen uit het hooge noorden als uit het diepe zuiden is de reis betrekkelijk niet zoo lang, en dan: Utrecht heeft bewezen een uitmuntende gelegenheid te bieden, vrijwel onverbetterlijk; zelfs te Amsterdam zou men een reeks van zulke ruime pleinen als het Vreburg, de Neude, het Janskerkhof, zoo betrekkelijk dicht bij elkander gelegen, niet zoo gemakkelijk kunnen aanwijzen. Daarbij, Utrecht is in

Overzicht der Jaarbeursgebouwen op de Neude.

Ontwerp der vaste Jaarbeurs-gebouwen op het Vredenburg.

De belangstelling van het publiek tijdens den opbouw der Jaarbeurs.

die paar jaren er als het ware reeds op ingericht. Ja, te Utrecht zijn ze en te Utrecht blijven ze, de Nederlandsche Jaarbeurzen. Een nieuw grootsch plan zal deze zekerheid bestendigen, en Utrecht tot de blijvende Jaarbeurs-stad van Nederland maken. We bedoelen de plannen tot het optrekken van vaste jaarbeursgebouwen op het Vredenburg.

Toen de voorzitter der Tweede Jaarbeurs bij de opening H. M. de Koningin toesprak, deelde hij in zijn toespraak mede, dat er een ontwerp voor een vast jaarbeursgebouw gereed lag. De architect De Bie Leuveling Tjeenk is de ontwerper dezer gebouwen. De plannen omvatten: 1e. het algemeen plan van drie gebouwen aan het Vredenburg, waarin de heele jaarbeurs kan worden ondergebracht; 2e. een plan tot onmiddellijke oprichting van alvast één zoo'n gebouw.

De drie gebouwen, welke onderling met gangen verbonden worden, zullen bijeen plaats voor circa 1800 inzenders bieden, terwijl verder door oprichting van tijdelijke gebouwtjes op het Vredenburg in totaal plaats voor 2200 deelnemers verkregen wordt; een aantal, dat, naar het oordeel van het bestuur, voldoende zal zijn, ook al zullen er buitenlandse inzenders door den tijd tot de jaarbeurs worden toegelaten, wat zeer wel in de toekomst mogelijk is.

De voordeelen van deze vaste gebouwen zijn niet onbelangrijk.

De verbandingen tusschen de gebouwen is vooreerst een zeer groot gemak; men zal zonder trappen te behoeven te klimmen van de hoogste verdieping van een gebouw op de daarmee corresponderende verdieping van een aangrenzend kunnen komen. In de praktijk zal deze gebouwencomplex dus vrijwel één gebouw zijn. De verschillende groepen, — artikelen van eenzelfde of aanverwante soort bij elkaar — tot nu toe nog over verschillende terreinen verspreid, zullen nu dus in eenzelfde gebouw zijn ondergebracht, met dien verstande, dat deze groepen over 5 verdiepingen zijn verdeeld; n. l. op elke verdieping een of eenige groepen. Moet men tot nog toe te voet, of per tram van het eene tentoonstellingsterrein naar het andere trekken, wat ten slotte toch altijd oponthoud en ongemak geeft, wanneer de vaste gebouwen er zijn, is dit bezwaar opgeheven; men vindt alles bij elkaar; 1800 inzendingen in één huis, dat is dus circa anderhalf maal zooveel als men thans op de verschillende uit elkander liggende terreinen bij elkaar heeft ondergebracht.

Het eerste gebouw, met welks oprichting zoo spoedig mogelijk begonnen wordt, zal een oppervlakte van 3000 M². beslaan; er zal plaats zijn voor 350 monsterkamers en 360 meter tafelvlaakte. Er komt in het gebouw een ruim en modern ingericht café-restaurant. Dit gebouw is natuurlijk geheel zoo ontworpen, dat het later als een bijbehorend deel in de geheele gebouwen-complex wordt opgenomen. Waarlijk, een grootsch plan, waarvoor de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland" alle lof toekomt.

Voor het oogenblik zijn we echter nog aangewezen op een grooter aantal, eenigszins uit elkaar liggende exposities: Vredenburg, Neude, Janskerkhof, Lucas-Bolwerk, Tivoli, Maliebaan. Wij zullen evenals vorige jaren dus, een paar loopjes of tramritjes moeten maken, maar we hebben dat

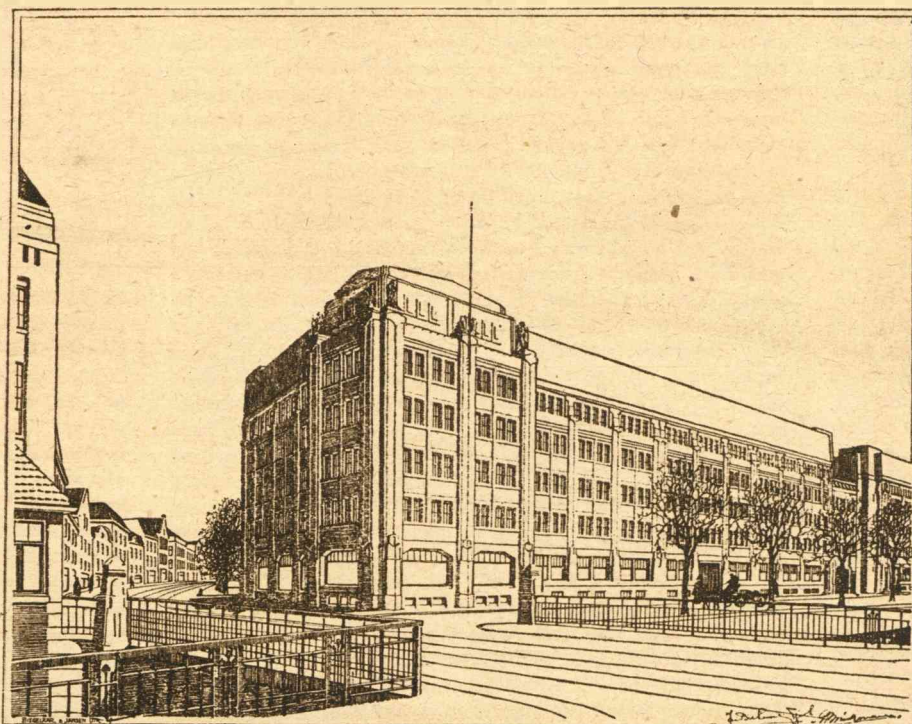
onzer derde Nederlandsche Jaarbeurs weer tegemoet gezien. En wij spitsen ons reeds op 'n wandeling temidden der duizenden verscheidenheden, de ontmoetingen met zaken- en andere vrienden, de bezoeken aan de fraaie en belangwekkende stands, de kennismaking met al wat er voor nieuws en practisch door de mannen der vaderlandsche industrie weer uitgedacht en gerealiseerd is.

De Utrechtsche Jaarbeurzen zijn ook — we bekennen het eerlijk: anderen zullen er al eveneens over denken, — een streeling van onzen nationalen trots, want we mogen het nu niet altijd zoo grif toegeven, toch leeft er in ons allen iets van die eigenaardige fierheid, die een lid van een gezin, van een samenleving, van een land, met meer genoegen de prestaties van gezins-, maatschappij-, landgenooten doet bezien dan de producten van vreemde nijverheid. Het was vroeger, we weten het allemaal, nog al in de mode om alleen Engelsche

koffers en staalwaren, Duitsch speelgoed en machinerieën, Fransche mode-artikelen en zoo voorts mooi te vinden. Dat is nu voorbij. De oorlog heeft bij al zijn nadeelen, dit voordeel gehad, dat hij ons van die ziekte genezen heeft. Wij hebben in onze afzondering en in onze slechte dagen, toen zooveel ons door de groote buitenlandse leveranciers onthouden werd, geleerd, dat wijzelf ook nog wel iets kunnen. Met plezier en genoegdoening hebben wij menig artikel der vaderlandsche nijverheid, waarvoor wij vroeger den neus optrokken, leeren koopen en... waardeeren. Wij hebben leeren inzien, dat de Engelsche stoffen en metalen nogal eens in ons eigen land gefabriceerd werden, en ook van de Fransche mode-artikelen en vele Duitsche producten kan dat al evenzeer gelden. Kort en goed, we weten dat de uitheemsche mode-ziekte de oorzaak is dat wij dikwijls bij den dommen neus genomen zijn. En we moeten nu wel erkennen, nu, eindelijk door de feiten onderwezen, — dat de binnenlandsche producten vaak de vergelijking met het als alleen-goede geprezen buitenlandse fabricaat kunnen doorstaan, ja, dat ze die soms overtreffen. De Nederlander, te veel gewend naar den vreemde te kijken, heeft zijn eigenwaarde in menig, ook in dit, opzicht, teruggevonden. En met die eigenwaarde het zelfvertrouwen, den moed, den lust, het initiatief tot daden...

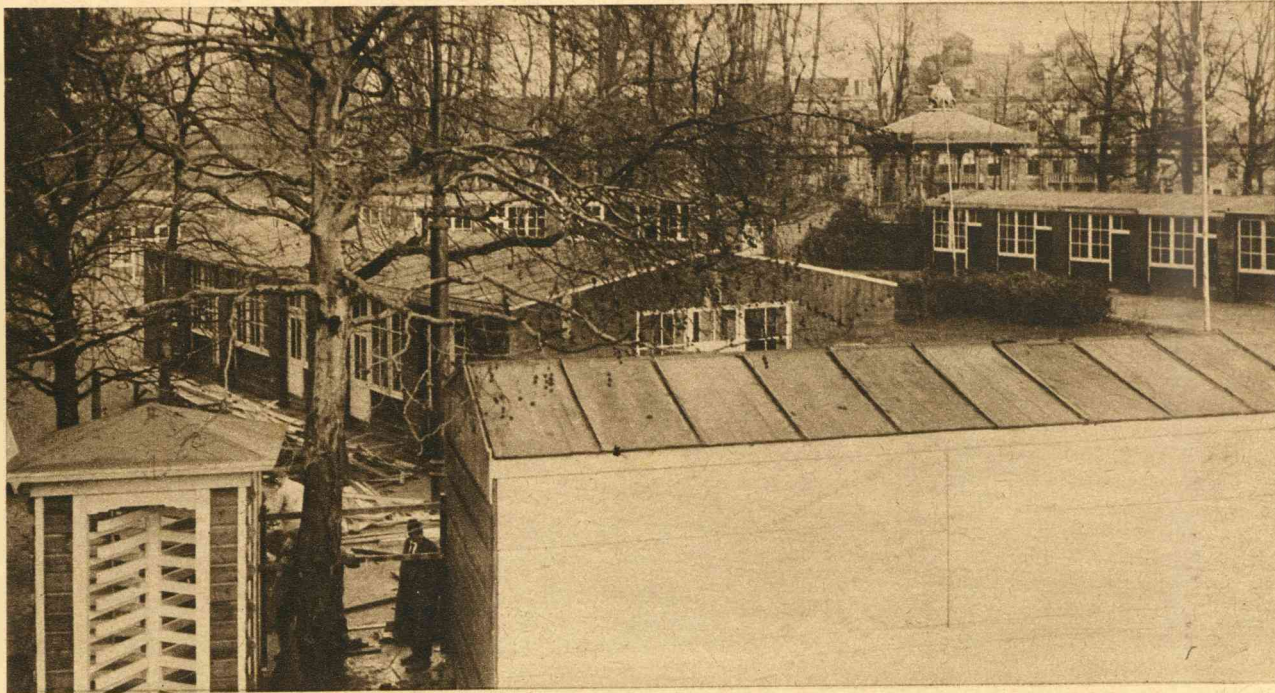
Hieraan krachtig te hebben medegeholpen is een der voornaamste resultaten van de Nederlandsche Jaarbeurs geweest, waarvoor wij den mannen, die haar ontwierpen en organiseerden, niet genoeg erkentelijk kunnen zijn.

S.

Ontwerp voor het eerst op te richten vaste Jaarbeursgebouw, gezien vanaf de Catharijnebrug.

graag voor een bezoek aan de Jaarbeurs over. In afwachting van het betere, het beste zeg maar, versmiden wij het goede niet. En zoo hebben wij met groote verwachting de opening

Panorama der Jaarbeursgebouwen op het Lucasbolwerk.

DEN DOOD ONTSNAPT

DOOR P. KLOPPERS

In de gezellige kamer van mijn vriend Eddie zaten we met zijn vieren en praatten over allerlei, over kunst en politiek, over ons werk en over schandaaltjes. We waren in een tevreden stemming, dank zij de behaaglijke warmte die de haard verspreidde, dank zij Eddie's goede sigaren en de gezelligheid van het vertrek. Ja, een kamer inrichten kan Eddie en het comfort in zijn woning werd door al zijn vrienden geapprecieerd. Bovendien was hij een gezellig prater en een hartelijke gastheer. Was het wonder dat wij allen gaarne een avond bij hem doorbrachten? Ons gesprek was, via president Wilson's reis naar Europa, op Amerika gekomen, het wonderlijke land van mogelijkheden en prestaties waar wij in de oude wereld niet van droomden. Eensklaps zei Eddie: jullie weten dat ik juist voor den oorlog anderhalf jaar in Amerika heb doorgebracht, jongens. Ik heb er heel wat gezien en beleefd, maar slechts één enkel eigenlijk avontuur dat dien naam verdient, en dat me gemakkelijk het leven had kunnen kosten. Wilt jullie het hooren? Wij stemden gretig toe, want wij wisten hoe boeiend Eddie vertellen en praten kon als hij wou. Wij zetten ons op ons gemak in onze fauteuils en Eddie begon:

„Ik was ongeveer vier maanden in Amerika en had den meesten tijd in New York doorgebracht, toen ik van mijn vader een opdracht ontving mij naar Vancouver te begeven om er een relatie van onze firma te bezoeken en zekere transacties te bespreken. Ik regelde mijn zaken, was een paar dagen kwijt aan allerlei futiliteiten, enfin ik zal daar niet te veel over uitweiden, en zit, en hier begint mijn avontuur, jongens, op een prachtige zonnedag in een der compartimenten van den Canadian Pacific Railroad. Op de kleine lijnen in de Vereenigde Staten had ik al gereisd en me verbaasd over den spoed waarmee gereden werd, maar die was niets vergeleken bij de razende snelheid waarmee de treinen van den Canadian Pacific over de rails snelden. Eerlijk gezegd gevoelde ik me niet al te erg op mijn gemak; ik was aan zulk rijden niet gewoon en maakte mijn bezorgdheid kenbaar aan mijn eenigen medereiziger in het compartiment. Hij was een Canadees en lachte me hartelijk uit. Met een soort trots verzekerde hij mij dat er op deze lijn nooit ongelukken gebeurden. Ik kon de gedachte aan een spoorwegramp echter gedurende geruimen tijd niet van me afzetten, en fantaseerde een afgrijselijk tooneel van dood en verminking en ontredde de wagons. Ja, als de rails eens versperd waren door één of ander voorwerp, of als storm en slagregens eens een deel van de spoorbaan hadden ondermijnd, . . . Met geweld zette ik eindelijk mijn angst voor spoorwegrampen van mij en keek naar het panorama buiten. Hoe schitterend mooi was de wereld, hoe fantastisch waren de donkere wouden en de wijde prairiën. Ik had den trein wel willen stoppen om eens een paar uur door de wildernis te loopen, die zich daar uitstreckte en je de helden en woudloo-

pers van A'mard en Fenimore Cooper in je gedachten terugbracht. De Canadees tegenover me zag niets van de schoone wereld. Hij zat een romannetje te lezen, een Sherlock Holmes-verhaal of zoo, en keek niet op of om. Hij was een man van omstreeks vijftig jaar, dik en kaal, en ik vroeg me af of ik op zijn leeftijd er ook zoo zou uitzien en mijn belangstelling voor natuur en zonneschijn verloren zou hebben. . . . De trein reed nu langzamer, het terrein was heuvelachtig en nu en dan snelden we langs diepe ravijnen. Het panorama was prachtig en woest, en plotseling kreeg ik een idee. Als ik eens op het platform van den achtersten wagon ging staan om zoo het panorama te genieten dat zich dan in zijn volle schoonheid en schoonste perspectieven voor mijn oog ontrollen zou! Ik stond op en steeds is me de blik bijgebleven dien de Canadees me terloops over zijn boek heen toewierp. . . . Ik begaf mij naar den achtersten wagon en opende de deur. Welk een heerlijk tafereel kreeg ik te zien. Grillige rotsen, eindeloze bosschen en een zon in den blauwen hemel die alles in gouden gloed zette. . . . Het treinalcon waarop ik stond was slechts smal, maar ik hield me stevig vast aan de ijzeren leuning die langs het trapje voor de passagiers leidt. Om dit te doen was ik evenwel verplicht aan een der zijanten van het platform te staan, en eensklaps, terwijl ik in gedachten verzonken naar het betooverende landschap tuurde, maakte de trein een scherpe bocht. Ik kreeg een hevigen schok, liet een oogenblik mijn hand los en tui van het ijzeren trapje af. We reden langs een ravijn met steile wanden, honderden meters in de diepte bruiste een rivier. Het was een zoogenaamde canon, en ruggelings viel ik naar beneden. Ik gaf een gil, maar niemand hoorde het bij het geraas van den voortsnellenden express. Plotseling werd mijn val gestuit, — maar waardoor? Ik was half verdoofd, maar had spoedig mijn tegenwoordigheid van geest terug. Ik had een paar wonden, maar die schenen niet veel te beteekenen te hebben; blijkbaar was ik door een boom of wat kreupelhout gevallen, ik had althans striemen over mijn gezicht. Daarna werd ik gewaar dat mijn rechervoet tegen den wortel van een klein boompje rustte; mijn lichaam lag plat tegen de bijna loodrechte helling. Mijn linkervoet had geen steun en het eerste wat mij te doen stond, was er een steunplaats voor te vinden en zoo mogelijk iets om mijn handen aan vast te klemmen. Ik lag op een soort week klei, maar hier en daar bevonden zich steenen en steenklompen en na eenig tasten kon ik tegen één daarvan mijn linkervoet aandrukken. Het boompje waartegen mijn rechervoet rustte, boog angstwekkend naar beneden; tot mijn geluk vond ik echter voor een mijner handen steun aan een uitstekend stuk rots dat ik boven mijn hoofd juist bereiken kon. Zooals ik zeg, wel tot mijn geluk, want juist had mijn hand houvast, of het boompje dat mijn redding was geweest, mijn voorloopige redding althans, kon het gewicht niet langer houden en viel, daar het in de week klei stond, met wortel en al naar beneden. Ik waagde het de diepte in te kijken. Eén blik was genoeg. Loodrecht beneden mij, een paar honderd meter diep misschien, bruiste het water van een rivier over gigantische rotsblokken. Ik sidderde, drukte mijn gezicht tegen den wand van den afgron en bad tot God zooals ik het nooit te voren gedaan had. Toen dwong ik me tot kalmte en dacht over mijn toestand na. Had ik eenige kans gered te worden? De trein was weg, maar ik herinnerde me van de coupé uit nu en dan een troepje mannen te hebben zien gaan, wegwerkers die aan de lijn arbeidden. Zulk een troepje zou in de nabijheid aan het werk kunnen zijn. Uit alle macht schreeuwde ik daarom Help! Help! Help!, en ik deed het met zulk een inspanning, dat ik de voorzichtigheid uit het oog verloor en al mijn gewicht op den steen deed neerkomen waarop mijn linkervoet rustte. De steen gaf mee, rolde onder mijn voet uit en daar hing ik aan mijn beide handen. Maar nogmaals diende het geluk me. Ik slaagde er in mijn kalmte niet te verliezen, en mijn linkervoet voorzichtig zijwaarts bewegend vond ik wederom een steen tot steunpunt, doch ditmaal zoover naar links, dat mijn houding er niet gemakkelijker op werd. Mijn hulpgeroep was tevergeefs geweest, — zou mijn ontsnapping aan den dood slechts uitstel van executie zijn? Ik keek naar boven. De rand van het ravijn was zeker 15 meter boven me en er was geen kans dien te bereiken. Toen keek ik nogmaals naar beneden. En weer sidderde ik. Aan dien kant wachtte mij de pletterdood als niemand me te hulp kwam! Ik liet nog eens mijn hulpgeroep weerklinken doch niemand antwoordde. Hoe lang ik zoo tegen dien ravijnwand gehangen heb weet ik niet. Het scheen me weken toe en ik voelde mijn krachten minderen. De zon begon onder te gaan en zette het landschap in glanzend-rooden schijn. En nog steeds hing ik daar, mij aan de steenen vastklemmend met den moed der wanhoop. Het duister toog nu het land over en reeds begon ik den moed op te geven en me af te vragen of het maar niet beter was mij kordaat naar beneden te werpen en een snellen dood te verkiezen boven een lange marteling, toen ik eensklaps zingen hoorde. Het geluid kwam steeds dichterbij, mijn hart hamerde in mijn borst. . . . Met mijn laatste krachten begon ik om hulp te schreeuwen. Juist was het gezang vlak boven mij, toen een der zangers mijn roepen hoorde. Hallo jongens, hoorde ik een zware stem zeggen, hou je eens even stil. Wat was dat voor een stem. Nogmaals schreeuwde ik om hulp,

LOUIS CHRISPIJN JR.
zal gelijktijdig met zijn echtgenoot eveneens zijn 25-jarig tooneeljubileum vieren. Op de bovenstaande foto ziet men hem in „Vasantasena“.

en nu wierp zich een der mannen, die mij later bleken een troepje wegwerkers te zijn, op weg naar huis, plat op den grond en keek over den rand van het ravijn. Hier! schreeuwde ik, om 's hemels wil, help mij vlug! Nu bemerkte de man mij, en een oogenblik later danste een dik touw met een stevige lus er in boven mijn hoofd. Ik deed de lus om mijn middel en de mannen trokken mij naar boven. Bewusteloos viel ik neer. Toen ik weer bij kennis kwam, lag ik in de wachtkamer van een klein tusschenstation op een bank. Een man stond over me gebogen en liet me wat brandewijn drinken en daar kwam ik weer gauw van bij. In het lokaal zag ik nu de zes wegwerkers staan die me gedragen hadden tot waar ik me bevond. Ik zegde hun een goede belooning toe en vertelde hoe ik van den express getuimd was. „Grote God!“ riep plotseling de man die mij den brandewijn gegeven had, en die de chef van het stationnetje bleek te zijn, — „U moogt van geluk spreken. De express is hedenmiddag twee stations verder ontspoord. De ramp is vreeselijk en er zijn vele dooden. In welken wagon zat U?“ Met verglaasde oogen keek ik den man aan en hakkelde: in . . . den eersten! Allen verpletterd! zei de chef en een pijnlijke stilte volgde op zijn woorden. Later hoorde ik bijzonderheden over den ramp, bijzonderheden te afgrijselijk om ze te herhalen. Alleen wil ik jullie zeggen dat de Canadees met wien ik gereisd had, teruggevonden werd met afgekneld hoofd, zijn romannetje nog krampachtig in de handen. . . . Was ik niet op het idee gekomen het landschap van het platform af te gaan genieten, jongens, — ik zou hier niet bij jullie zitten. . . .“ Eddie zweeg en het was even stil in de kamer. . . . onze sigaren waren al luisterend uitgegaan. . . . Onze gastheer zelf verbrak het zwijgen: „Hallo jongens“, zei hij, „ik zal eens om theeschellen. En laten we dan aan ons bridge-partijtje beginnen“.

BERICHT

Van de BANDEN Panorama voor een GEHEELEN JAAR-GANG zijn reeds maandenlang nieuwe partijen in bewerking. „Gebrek aan grondstoffen“ enz., is oorzaak, dat de bestelde banden nog niet geleverd kunnen worden.

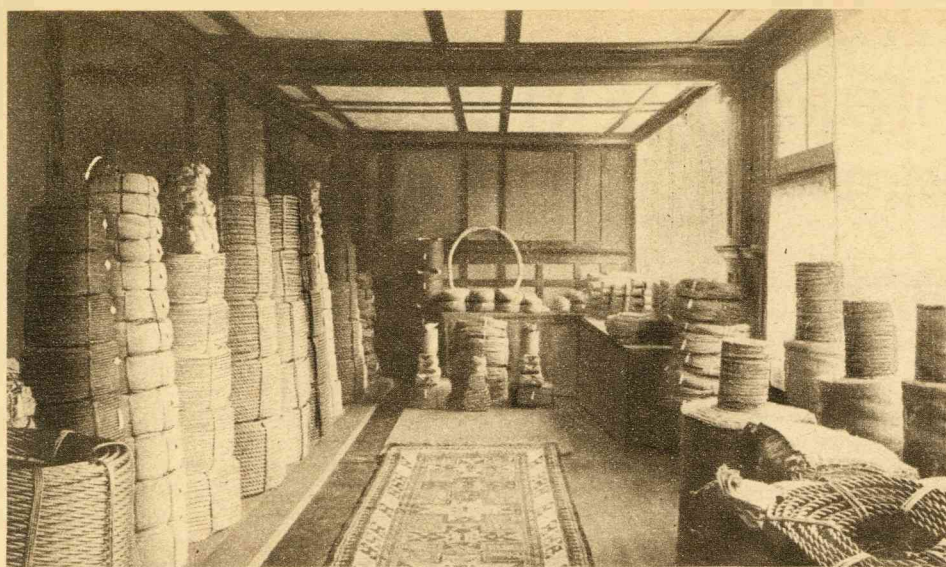
In enkele weken hopen wij echter in staat te zijn de bestelde banden te verzenden.

Abonné's, die banden wenschen te ontvangen, worden in hun eigen belang verzocht thans de bestelling te doen, zij kunnen dan verzekerd zijn, zoodra de banden gereed zijn, deze te ontvangen.

ADM. PANORAMA.

MEVROUW GUSTA CHRISPIJN-MULDER
zal 7 Maart a.s. haar zilveren tooneeljubileum vieren. Onze foto stelt haar voor in de rol van Amalia van Solms in „Het Huwelijk van een Oranje-prinses“.

Stand van de N. V. v. Lely's touwfabrieken, kantoren Rotterdam Boompjes 93a, Groningen Der A. Brug en Amsterdam P. H. Kade 16-17. Fabrieken te Maassluis. Telegram-adres: Vanderlely touw. Touwwerk, bind- en oaktouw, staaldraadtouw, herculestouw ijzerwant. Monsterkamers Maliebaan N. 5007, 5009-5011.

Een der mooist ingerichte monsterkamers op de Jaarbeurs. 3042 Lucasbolwerk, van de Borstel-fabr. Rubingh, Eerste Nederl. fabriek van Rolkarpetschuiers, te Veendam.

ROLKARPETSCHUIERS

Een der vele artikelen, op de vervaardiging waarvan Nederland zich bij het uitblijven van buitenlandsche aanvoeren heeft toegelegd, is de Rolkarpetschuier. Hieraan willen wij thans gaarne een artikel wijden, daartoe welwillend in staat gesteld door de BORSTEL-FABRIEK RUBINGH, Eerste Nederl. fabriek van Rolkarpetschuiers, te Veendam.

Met dit artikel ging het als met zooveel andere. Als er geen naam in een vreemde taal op stond, „deugde” het artikel niet, was de algemeene opinie. Gelukkig is er thans een gunstige kentering in deze meening gekomen, misschien een der weinige voordeelen, tengevolge van den oorlog. Ons volk ziet nu in, dat de producten in ons land vervaardigd, even goed en goedkoop kunnen zijn, als de buitenlandsche, mits er natuurlijk door de fabrieken nauwkeurige zorg aan wordt besteed. In dit opzicht is bekend de uitdrukking „Hollandsche deugdelijkheid”, en nog meer houden ze in het noordelijk deel van ons land van grondige afwerking en eerste kwaliteit. Dit bemerkten wij duidelijk bij bovenstaand artikel. Zooals ons werd medegedeeld, werden eerst gedurende ongeveer twee jaren grondige proeven genomen, om de schuier in alle opzichten zoo volkomen mogelijk te maken. Vele fouten van de buitenlandsche zijn bij deze schuiers dan ook ondervangen. Hoe vaak ziet men b.v. niet een oude schuier staan, waarvan het bovenste dekvak is ingedrukt, waardoor bij het gebruik het stof door de scheuren weer de kamer invliegt. Voor de sierlijkheid zijn de houten bakjes van zeer dun hout gemaakt. Bij de „RUBINGH”-schuiers is nu het bovenste plankje dubbel zoo dik als de andere. Dit doet aan den sierlijken vorm niets af, daar de verdikking naar binnen is gewend, en dus het uiterlijk volkomen behouden blijft. Mocht nu dus het

jongste lid der familie het in zijn gedachte krijgen op den schuier de kamer rond te gaan rijden, dan kan de kast niet worden ingedrukt.

Een ander veel voorkomend euvel is, dat in de borstelrol de gaten in de klosjes, daar waar deze op den zijbeugel steunt, vaak spoedig uitslijten, en zodoende de borstel een golvende beweging krijgt. Dit is ondervangen door een metalen sluitstuk in den borstel aan te brengen. Deze „verzekerde borstelloop” bevindt zich in elk merk der „RUBINGH”-schuiers.

Een afbeelding vindt men bijgaand.

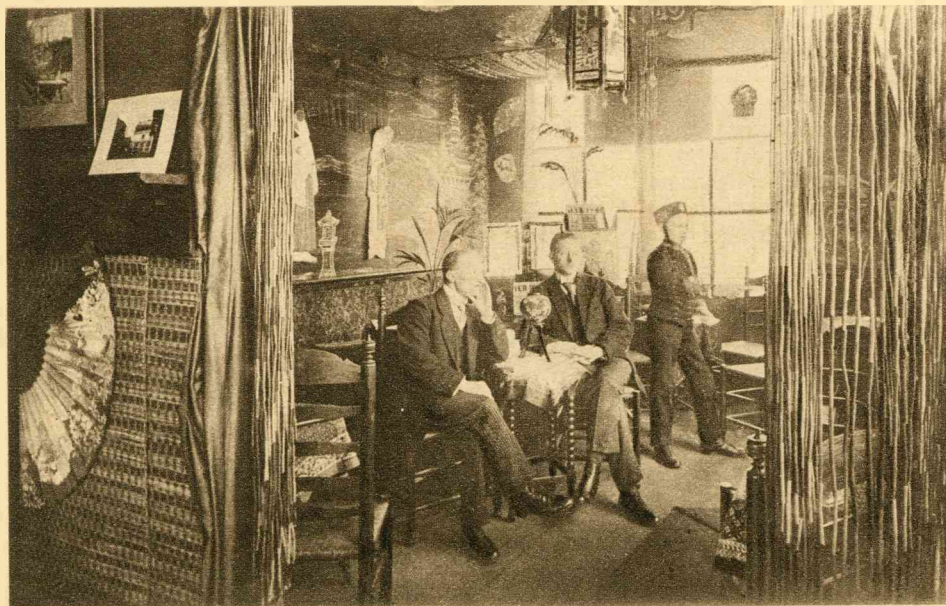
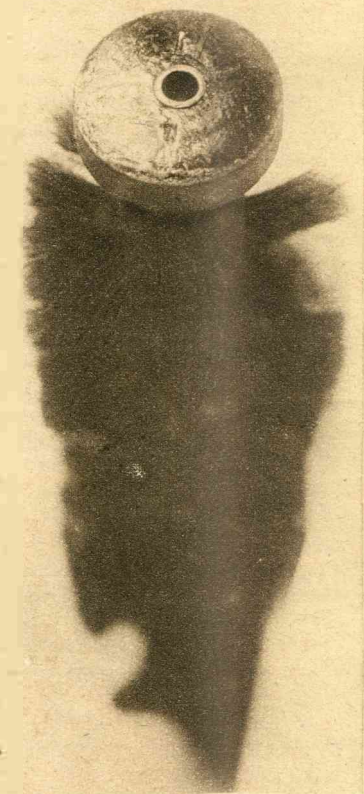
De andere foto, welke is opgenomen, geeft weer de kogellager, of liever gezegd de rollager. Een kogellager loopt op ronde kogeltjes, een rollager daarentegen op staafjes. Dit geeft het voordeel, dat staafjes alleen

vóór- en achteruit kunnen rollen. Kogeltjes daarentegen kunnen alle kanten uitrollen, waardoor het wel wil gebeuren, dat de kogeltjes gaan klemmen. De staafjes geven dus het zelfde effect en stoornissen zijn voorkomen. Des te meer druk op de schuier wordt uitgeoefend, des te lichter loopt de schuier. Ter aanvulling dient nog te worden vermeld, dat de ruimte, waarin de staafjes liggen door busjes tegen stof zijn afgesloten.

De „RUBINGH”-schuiers worden eveneens geleverd met stootband en gummihoeckbeschermers. Dit voorkomt het beschadigen van stoel- en tafelpooten. Ook zijn van enkele merken de einden van den borstel, daar waar de wielen deze aan het draaien maakt, voorzien van een rubber-bandje. Dit voorkomt het slippen, en verhoogt dus de zuivere werking van den schuier.

Een algemeen voordeel van Rolkarpetschuiers is de „roteerende borstel”. Terwijl de schuier wordt vooruitbewogen draait de borstel in tegengestelde richting. Door 't groote gemak, welke zulke schuiers bieden, ontbreken ze in bijna geen enkele huishouding meer. Inplaats van, zooals vroeger, met stoffer en blik de tapijten schoon te maken, wat zeer veel tijd kost, en meestal wolken stof de kamer in doet jagen, heeft men thans in een minimum van tijd de kamer gereed.

Als onze Dames dus alleen Nederland's fabrikaat vragen, bevorderen ze ten eerste onze industrie. De „RUBINGH”-schuiers zijn reeds bij de meeste voornaamste handelaren in deze branche verkrijgbaar. — Aan den handel deelen wij mede, dat de fabriek evenals het vorige jaar weer op de Jaarbeurs te Utrecht aanwezig zal zijn No. 3042 Lucasbolwerk.

Stand van TER WEE's THEEHANDEL ZAANDAM op de Nederlandsche Jaarbeurs. Deze stand werd verleden jaar vereerd met een bezoek van H. M. de Koningin.

STARK & CO'S CHEM. FABRIEK „s-HAGE.” Een der oudste bedrijven in ons land is de bekende tandmiddelen fabriek der firma Stark. Stark's tandmiddelen dateren van 1830 en genoten toen reeds eene welverdiende reputatie. Het bedrijf is belangrijk uitgebreid en verheugt zich in een stagen groei.

DE JAARBEURS VOOR EIGEN REKENING

DOOR J. P. VENNOOTEN

Eindelijk was Dirk Overend, de man van twaalf ambachten en dertien ongelukken, er dan maar toe besloten om ook eens zijn kans te wagen, en was hij 's morgens op zijn nieuwe stoute schoenen — hij had er al heel wat versleten op zijn vruchteloze tochten naar het steeds verder terugwijkend succes — naar de administratie van de „Nieuwe Landsbode” gegaan, en wat hij daar had uitgespookt, behoeft de lezer van de volgende advertentie niet meer te vragen, wanneer wij hem verzekeren, dat deze het resultaat van Overend's visite was.

Te Landswijk (Drente) zal van 24 Februari tot en met 8 Maart een

JAARBEURS

worden gehouden voor nationale nijverheid. Voor deelname zich te wenden tot den heer Dirk Overend te Landswijk (Dr.).

Dirk zelf wreef zich in de handen toen hij de annonce las, en met een gelaat, niet minder diepzinnig dan dat van een Egyptische sfinx, keek hij naar zijn waardige echtgenoot, aan wie hij de krant, waarin de advertentie met blauw potlood omlijnd was, daar juist over de tafel had toegeschoven.

De brave vrouw, anders voor geen klein geruchtje vervaard, bleef sprakeloos naar de vette letters tuilen, hapte naar lucht als een visch in kwaad water, en vond eindelijk de kracht tot het uitspreken van deze vier gedenkwaardige woorden:

„Je bent totaal krankzinnig.”

Deze gevolgtrekking verschildte eenigszins van Dirk's eigen oordeel. Hij vond zich integendeel een gehaaiden snuiter. Want nu, hij was er vast van overtuigd, had hij vrouw Fortuna bij de haren, en wat hij eenmaal vasthad liet hij niet zoo gauw meer los. In dien geest antwoordde hij dan ook zijn wederhelft, en deze, gesteund door de eenige dochter, de bijde-pinken Constance, liet het op haar beurt daar ook weer niet bij, wat Dirk, toch reeds een weinig overspannen, ook al weer niet op zich zitten liet. Zoo haalde het eene woord het andere uit en de dochter in het gesprek, en niet zuinig ook. Wij zullen onzen lezeressen en lezers echter deze huiselijke kibbelarij besparen, omdat zij toch onvruchtbaar was: De advertentie stond nu eenmaal in de krant, was op de vleugelen van de post reeds naar alle windstreken verspreid, en er moest nu worden afgewacht wat ervan komen zou. Laten wij U intusschen even vertellen wat de voorgeschiedenis van Dirk's machtigen greep in het zakenleven der streek was.

Hij had van de vermaarde Jaarbeurs te Utrecht gelezen, en had de overtuiging opgedaan, dat de ondernemers daar aardig zij bij gesponnen hadden. Wat een kaarten waren daar al niet verkocht! Hoeveel moesten de pachters van die lorrige vierkante metertjes stand of tafel wel niet offeren! Dat moest bij elkaar in de tonnen lopen. Trouwens het beste bewijs, dat er goed aan verdiend werd, was, dat het nu al de tweede van dat soort was. Eén keer kan een mensch zich misrekenen, maar voor een tweeden keer loopt hij er toch zeker niet in! (Dat hij, Dirk, zich in zijn leven al dozijnen keeren misrekend had, telde hij niet). Kort en goed, hij had al dadelijk den inval gehad: Verbeeld je, dat ik voor mijn eigen rekening en risico bij ons ook zoo'n ding op touw zette. Na dien tijd had hij erover gepeinsd en gepiekerd, tot zijn hersens het geliefde terrein voor een dagelijksche Jaarbeurs-obsessie geworden waren. Erover gesproken had hij met niemand, zelfs met vrouw en dochter niet, vreemd dat deze twee prachtexemplaren van het zwakke geslacht hun mond alweer voorbij zouden praten, en hij doodelijk benauwd voor concurrentie was.

Eindelijk, na al dit hoofdbreken en nachtbraken, had hij met de spontaneïteit van groote-mannen besloten, dat het gebeuren zou, er mocht van komen wat wilde. Hij alleen, Dirk Overend, die al zooveel (zij het dan steeds mislukte, maar nochtans stoute) plannen had uitgewerkt, zou dat zaakje nu eens voor mekaar zetten. In de details verdiepte hij zich niet; evenals alle genieën had hij slechts de groote lijnen vastgesteld; trouwens nu maar eenmaal het initiatief genomen was, rolde de rest vanzelf wel. Publiciteit was

eraan gegeven; voor het oogenblik had hij dus alleen af te wachten hoe groot de deelneming was. Daarna zou hij handelen.

„Heeremijntijd,” riep juffrouw Overend uit, „waar moet ik met al die vullus naar toe. Het lijkt hier wel een brokkenhuis. Kijk me daar al die flesschen en die zakken en die kisten nou toch er eens aan. Mijn arme boeltje. Mijn arme boeltje. En kon ik nou nog maar 's nachts naar mijn bedstee om van al die narigheid uit te rusten, maar nee, ook die is met al die rommel, die jij handelsartikelen blijft te noemen, volgepropt. In mijn heele huis is geen plaatsje meer, waar ik even mijn knieën buigen kan.”

En de arme vrouw viel temidden van dien chaos op een stoel, waar zij in den volsten zin van het woord voorloopig bij de pakken bleef neerzitten.

„Maar mensch,” riep Dirk geërgerd uit, „er komt hier niks meer. Ik heb je toch al wel honderdmaal gezegd, dat ik morgen aan den dag den leegen stal van boer Arie in huur krijg. Werk me toch niet altijd tegen. Jullie begrijpen me niet. Zoo'n onderneming als ik nu op touw wil zetten, daar snappen jullie toch niets van.”

„Ja, die ondernemingen van jou die ken ik. 'n Mooie man

van boer Arie, want die was gebleken te klein te zijn, maar in een opgelapte circustent, hem door een ouden opkooper ergens in Amsterdam geleverd. Een stuk land waar de tent verrijzen zou, had hij gehuurd van boer Willems.

Zijn vrouw en dochter hadden zich met het denkbeeld van de jaarbeurs ten slotte verzoend; echter niet omdat zij het met den man en vader eens waren, maar omdat Dirk hun beiden een nieuw, mooi costuum had beloofd. De dochter zou namelijk aan de cassa moeten plaatsnemen om de entreegelden met haar liefsten, wel wat overdadigen glimlach in ontvangst te nemen. Daar zou zij natuurlijk een pracht van een gelegenheid hebben om zichzelf en haar nieuwe toiletje te ventileren voor de vele mannelijke bezoekers, onder wie zich zonder twijfel nu eindelijk ook de langverwachte, doch nooit verzeen echtgenoot zou bevinden. Haar huwelijk was nu nog maar een kwestie van tijd, dacht ze.

Toen ze dit voor zichzelf had vastgesteld, was ze dadelijk wat toeschietelijker voor haar vader geworden: zijn zaak was nu ook de hare, en ze besloot daarom, hem in ieder opzicht te helpen.

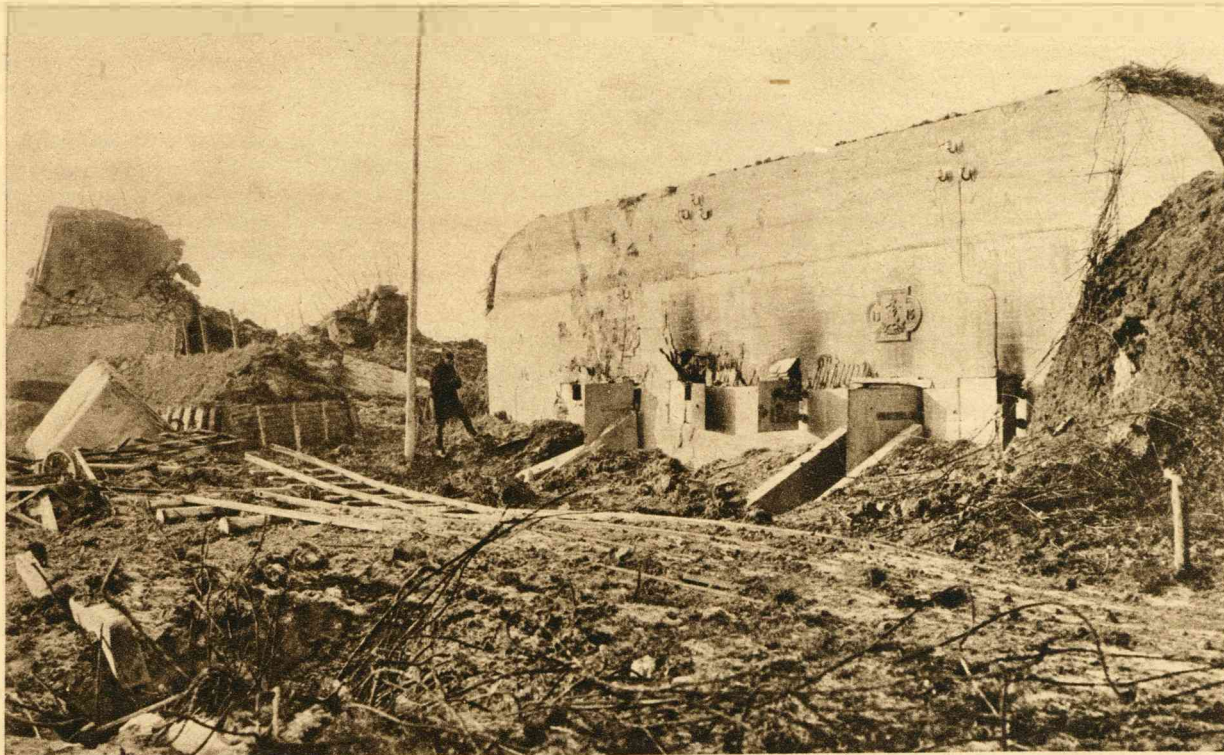
Ook met de Moeder werd een compromis getroffen. Zij toch had een zekere voorliefde voor geestrijke vochten. Niet dat zij een formeele dronkaard was, maar zij spuugde

er toch niet in, zooals men dit noemt. De levenswijze van de familie Overend bracht geen overvloedig gebruik van een „glaasje” mede; en een gelukkige uitkomst kon dus eigenlijk voor haar ook de ophanden jaarbeurs heeten. Immers, Dirk, overtuigd dat de Utrechtsche een beetje aan den drogen kant was, omdat er niets niemendal op het gebied van spirituelen te krijgen was, was de opvatting toegedaan dat zijn jaarbeurs ook in dit opzicht de meerdere moest zijn en daarom zou hij haar voorzien van een flink buffet. De zorgen over dit buffet nu beloofde hij aan zijn echtgenoot, die daar dadelijk op inging. Niet alleen, omdat zij daar temidden van het kristal en het lofwerk zeer goed tot haar recht zou komen, want zij was op haar manier, ondanks haar jaren nog min of meer, of zeg eigenlijk maar gerust: méer coquet, maar ook omdat zij er thans een gat in zag om zoo in den loop van den dag een glaasje zoet of bitter, al naar het viel, tot zich te nemen. Ook zij beloofde hem daarom een steun te zijn in de drukke dagen die komen gingen, en zoo had Dirk dus van zijn beide, lang niet malsche tegenstanders, een paar

flinke helpsters gemaakt, die aan zijn jaarbeurs nog wel een extra duwtje in de goede richting zouden geven.

Gemakkelijk hadden de beide vrouwen het den laatsten tijd anders niet; met de lusten droegen zij ook de lasten, want zij kwamen — in figuurlijken zin natuurlijk — dikwijls handen te kort om alle schuldeischers van de deur te werken. Schuldeischers? zult gij vragen. Ja, wis en zeker, want zoo vaak als de bel eerst ging voor alle inzendingen die voor Dirk's jaarbeurs kwamen, zoo vaak ging diezelfde bel nu voor een heel ander doel, dat nochtans wel degelijk verband met het voorgaande hield. Want U zult begrijpen, dat alle onkosten van de installatie toch maar moesten worden uitgeschoten, en Dirk had zichzelf ook financieel wel wat óverschot, en de onkosten ónderschat.

En de laatste bedroegen voor zooiets heel wat meer, dan de man ooit had kunnen denken. Daar had je bijvoorbeeld de rekening van den timmerman; deze eerzame dorps-genooot had namelijk een partijtje stellingen, de cassa, het buffet en een soort toegangsportiek voor de tent gemaakt. En al was daarvoor nu ook op verzoek het ordinairste hout gebruikt, toch liep het, ook al door de oorlogsprijzen, in de papieren. De smid kwam met een quitantie voor eenige dozijnen pinnen, waarmede de tent-touwen in den grond bevestigd waren, verder het sloten-werk en nog heel wat meer op zijn gebied. De verver, die het hoognoodige althans een kleurtje had moeten geven en de woorden „Overend's jaarbeurs” boven den ingang had moeten aanbrengen, deed dat ook niet beneden een paar honderd pop. Dan waren er nog de rekeningen van den slijter voor de geestrijke dranken, van den glaswinkelier voor de glazen, van den manufacturier voor het vlaggedoek, de wimpels, dekkleden en portières. De bloemist voor het groen en nog een heele boel anderen, kortom, te veel om op te noemen en voor Dirk veel te veel om te betalen. Maar wie A gezegd heeft moet ook B zeggen, en als het eenigszins kan, het geheele alfabet uit; m. a. w. Dirk moest afdokken. Maar er was niet. Het kleine somme-

HOE DE BELGISCHE KUST ER THANS UITZIET

Van officiële Belgische zijde ontvingen wij de op deze en de pagina hiernaast gereproduceerde foto's van het gedeelte der Belgische kust, dat gedurende den oorlog door de Duitschers bezet was. Uit den aard der zaak mocht er natuurlijk niet gefotografeerd worden, zolang de Duitschers daar zaten. De foto's lijken ons echter van voldoende belang om ze thans nog op te nemen, daar ze een interessanten kijk geven op de wijze waarop de kust versterkt was. — Hierboven: de centrale schuilplaats van de Tirpitz-batterij, een der sterkste afweerstellingen voor een eventueelen Engelschen vloot aan wal.

ben jij. Van alles al geprobeerd en niks lukte. — „Dat is jouw schuld, omdat jij en je dochter me altijd hebben tegengewerkt.”

„O ja,” — juffrouw Overend wees veelbeteekenend op haar voorhoofd — „nou zullen wij het nog gedaan hebben. Hoor je het kind?”

Het kind hoorde echter niets, en wel om de eenvoudige reden dat zij, als naar gewoonte, weer de straat was opgelopen. Zij kon het in het ongezellige (pak-)huis niet harden, en zocht met de jongens van het dorp haar vertier op de markt. Een levenswijze die bij haar ouders, de natuurlijke bewakers van haar zedelijkheid, lang niet in goede aarde viel.

Ook thans weer was zij, begunstigd door de verdieping-hooge stapels handelsartikelen, ongemerkt naar buiten geslopen. De rechtmatige toorn der moeder stortte zich geheel over haar echtvriend (beter is in dit verband: echtgenoot, want van vriendschap was de laatste dagen niet veel sprake meer) uit, doch werd schier onmiddellijk overstemd door een luid gerinkel van de bel.

„Daar komt weer een gevalletje los hoor,” hoorde de moeder en waarlijk: van den wagen van den kruier werden ettelijke kisten op de stoep gekanteld.

„Ik zal het hier maar laten staan,” riep de besteller, „want ik zie dat je gang nou ook al vol staat.”

„Be-ja, nou nog een openlucht-voorstelling ook,” smaalde de gehandicapte huisvrouw. „Ik schaam me dood voor de bureu. Zij zijn nog niet genoeg in opspraak met jou mooie jaarbeurs.”

Lezeressen, lezers, dergelijke tooneelen speelden zich nu maar elken dag in den huize Overend af. Er was den laatsten tijd zooveel leven, dat het u haast geen leven meer was. Maar Dirk bleef even stoicijnsch als altijd en verbeidde vol hoop den dag der opening van zijn jaarbeurs.

En zijn jaarbeurs werd geopend, echter niet in den stal

tje, dat hij ervoor disponibel had, was reeds bij de eerste uitgave opgebruikt en nu zat hij aan den grond, en van vlotkomen was geen sprake, of zijn jaarbeurs moest geopend zijn. Want dan zou hij ontvangen. Dirk wist de schuldeischers na veel praten, daarbij ondersteund door zijn vrouw, die op dit gebied zeer thuis was, zoo ver te brengen, dat zij ten minste tot den avond van den dag der opening wachten zouden. Dat gaf hem althans weer een dag lucht; de jaarbeurs zou namelijk morgen worden geopend.

Het gaf een drukte van belang op den dag der opening. De inzenders, veel waren het er niet, maar voor Landswijk waren het er heel wat, waren hijgend en blazend bezig hun stands in orde te maken. Men zag er een bonte opeenhoping van allerlei artikelen. Bij het binnentreden trof het eerst een aantal schamele ledepoppen met armoedige confectiepakjes behangen; een failliet winkelier uit de streek hield er de wacht bij als waren het de schatten van den nu reeds lang overleden koning Salomo. Daarnaast zag men een complete galanterie-kraam; een mager jongmensch was bezig de kopjes, vaasjes enz. van papier en hooi te ontdoen en ze op de tafel te plaatsen, voorzover ze althans tot daar kwamen, want de transparant-magere jongeheer beschikte als een gevolg van de ondervoeding over niet meer dan een paar grein kalmte en spierkracht. Naast hem zag men een fietsenhandelaar bezig met het oplakken van bij het transport danig gekneusde rijwielen. Daarnaast zag men — enfin, we zullen kort zijn en u zeggen, dat er nog meerdere artikelen te bewonderen waren, die echter geen van allen iets om het lijf hadden, en een eereplaats verdiend zouden hebben in een Parijschen „salon des réfugiés". Eén voorname attractie mogen wij echter niet verzwijgen; niet ver van het buffet, waar Dirk's echtgenoot af en toe onder de toonbank dook als een kikker in een boerensloot (terwille van een daar aanwezig fleschje anisette) vond men... een oud-vaderlandsche olie-bollenkraam. De geur dien dit instituut ontwikkelde, herinnerde aan de kermessen, die thans jammer genoeg tot het grijze verleden behooren. Gezien, er was verscheidenheid genoeg. Van de drukte zullen wij maar niet eens praten; daar loopt zelfs óns het hoofd van om.

Het rumoer binnen de tent was echter nog niets vergeleken bij de herrie die de menigte buiten maakte, toen Dirk, klokslag twaalf uur, hij hield zijn horloge in de bevende hand, het gordijn openschoof en daarmee zichzelf in zijn Zondagsche gekleede pak gestoken, aan het verlangende publiek vertoonde. En niet alleen zichzelf vertoonde hij op die manier, maar ook zijn trouwlustige dochter zat daar nu op eenen aan de cassa te kijk als een ouderwetsche bruid in staatsie.

Het publiek stond één oogenblik paf, maar dan brak als een storm na de stilte het gejoel, zeg maar gerust: gehuil los, en kreten als: „daar-hè-je-ze-nou" en „kijk-dan wat 'n drukte" overstemden de ook hier en daar opkomende kreten van meer boosaardigen aard: „Betaal maar liever! 't Is allemaal van onze centen!"

Directeur Dirk hoorde het heel goed maar deed of zijn neus bloedde, want hij had den laatsten tijd al zooveel vernederingen ondergaan, dat hij op een verguizing meer of minder niet keek. Toch pakte het den goeden man zoo aan, dat hij direct van het „podium" verdween, kwasi om binnen nog een en ander te bedisselen. Maar toen hij eenmaal binnen was, zag hij dat hier niets meer te bedisselen viel, want de show geleek meer op een ren kakelende kippen, zoo waren de exposanten door de kreten en het gejoel der buitenstaanders opgeschrikt. Zij vlogen naar hun stands terug om die bij een eventueelen inval te beschermen. De magere, zenuwachtige jongeheer was van den schrik tegen zijn uitstalling gevallen, waardoor deze omviel en alle porcelain-werk in scherven op den grond rolde. De fietsenhandelaar raakte in den knoop met een stapel fietsbanden, die als slangen om zijn beenen kronkelden. De oliebolle-man had 'n gloeienden pook genomen en zwaaide dien in 't rond, terwijl hij gilte: „blijf er uit hoor, bolsjewieken!"

Dirk schoot als een schietspoel tusschen deze herrie door op zijn echtgenoot toe, die juist van een duikproef hijgende en proestende bovenkwam. Met eenige flinke, misschien wel wat al te flinke klappen op den rug bracht hij haar tot haar positieven. De geur, die uit haar naar lucht happenden mond opsteeg en veel gelijkenis had met dien van een ketel kokende anijsmelk, versterkte hem in zijn overtuiging, dat een glas van den verboden drank door den schrik in het verkeerde keelgat geschoten was.

De dochter hield nog het beste haar tegenwoordigheid van geest, en dit wel in hoofdzaak omdat een net-uitziend persoon van het mannelijk geslacht, nog wel niet óm haar hand, maar alvast om iets uit haar hand vroeg, n. l. een entree-kaartje.

„Kaartjes mijnheer? Ik weet van geen kaartjes! Dan moet U bij mijn vader wezen, die is op de hoogte," zei ze met haar liefsten glimlach.

De heer met 't goede uiterlijk baande zich een weg door

den rommel naar het buffet, waar de directeur juist den laatsten opstopper in den rug van zijn vrouw plaatste.

Bij het zien van den bezoeker plukte Dirk in de uiterste verlegenheid aan zijn Zondagsche dasje en vroeg: „Wat blijft u, mijnheer?"

„Mijnheer, ik wou een kaartje." „Een — wat...?"

„Wel, dat is toch heel eenvoudig... bij een jaarbeurs hooren toch kaartjes."

„Dat is waar ook," viel Dirk uit, „ik heb vergeten ze te laten drukken."

De heer vertrok zijn goed uiterlijk en lachte wat om het onnoozele gezicht van Dirk.

„Enfin, ga u uw gang maar, mijnheer, dat kaartje komt dan wel terecht. Betaal u me dan zoo maar."

„Hoeveel, mijnheer? vroeg de bezoeker, terwijl hij zijn colbertje oplichtte, tastend naar zijn achterzak om daaruit zijn portemonnaie voor den dag te halen.

Het zien van de portemonnaie maakte Dirk al begeerig. En hij besloot, er maar flink in te happen. „E n gulden," zei hij.

„Wat?" vroeg de ander verschrikt, „U zult toch niet zoo inhalig wezen om mij die hier komt om ook wat te verdienen, een gulden te laten betalen. Ik ben de vertegenwoordiger van „De Weekbode", ziet U!"

Dirk zag niets, of liever hij zag wel iets, n. l. in zijn verbeelding de ellenlange rekeningen van de leveranciers, en hij begon den bezoeker voor te rekenen wat zoo'n jaarbeurs hem al gekost had. Maar de bezoeker stremde zijn woorden-vloed, en zei:

„Dan ga ik maar liever weg. Ik heb het al lang gezien. Er is voor mij toch geen enkel advertentie contract af te sluiten in zoo'n janboel". — „In Gods naam dan, mijnheer. Ik kan het toch ook niet helpen. Het is mij ook niet meegevallen. Ziet u maar rond wat u ervan maken kunt. Ik doe het ook."

De bezoeker ging daarop met een beleefd bedankje zijn

luileventje te bezorgen? Neen, man, doe je plicht."

„Goed, dan zal ik mijn plicht doen," viel de door Dirk's woorden in zijn eer getaste rijksgeweldenaar uit, en hij haalde een folio opschriftboek uit zijn zak, dat veel weg had van een kantoor-agenda, „dan zal ik mijn plicht doen, en je bekeuren wegens het houden van een publieke vermakelijkheid, waar je geen vergunning toe hebt. Of dacht je soms, dat dit onder je belastingcenten begrepen was?"

„Maar, man," bulkte Dirk onteerd, „noem jij een jaarbeurs een publieke vermakelijkheid? Het is een instelling waar de volksnijverheid ten eerste bij gebaat is! (Deze woorden herinnerde Dirk zich uit een verslag van het Utrechtsche zuster-instituut).

„Ik heb met jouw praatjes niks te maken; ik weet wat me te doen staat. Ik ken mijn constructie." (De vertoonde wetgeleerde meende vermoedelijk instructie.)

Dirk wilde nog een duit in het zakje gooien, maar het hoefde niet. Het eenige wat hij doen mocht was antwoord geven op de vragen van den veldwachter omtrent datum zijner geboorte, enzovoorts.

Toen het proces-verbaal was opgenomen, verwijderde de diender zich zoo waardig en tactvol, dat Dirk geen gelegenheid had om over de bewaking van zijn jaarbeurs te spreken, hetgeen juist 's mans bedoeling was.

Daar stond Dirk nu. Wat moest hij doen? De avond was al wat je noemt gevallen. De duisternis zweefde over het veld. De wind die was opgestoken sloot laaglijk door de touwen en het zeildoek, en blies het troepje kijvende menschen voor den ingang, een huivering in de zielen.

Dirk, gebroken naar lichaam en geest van al de tegenslagen van dien dag, was niet zoo goed of hij moest den fietsenhandelaar beloven, dien nacht zelf in de tent voor de veiligheid te waken. En na een teeder afscheid van zijn vrouw — vele kussen met anisette geparfumeerd — en van zijn dochter — die nog steeds ongehuwd was ondanks de cassa en den eenigen bezoeker, — bleef Dirk moederziel alleen met de duisternis, den wind en zijn spul achter. En hij zette zich neer op een der kisten, terwijl hij zulke zware zuchten slaakte, dat hij bijna den wind overstemde. En dat wil heel wat zeggen wanneer U weet dat die wind nog lang niet meeviel, en in plaats van te krimpen, nam hij nog hoe langer hoe meer in hevigheid toe.

De zeilen gonsden en bobbelden en klepperden en rukten aan de touwen, en zooals de touwen hun rukken aan de in den grond gestoken pennen mededeelden, zoo deelden zij ook aan Dirk's gemoed de vrees mede: „als de boel het maar houdt."

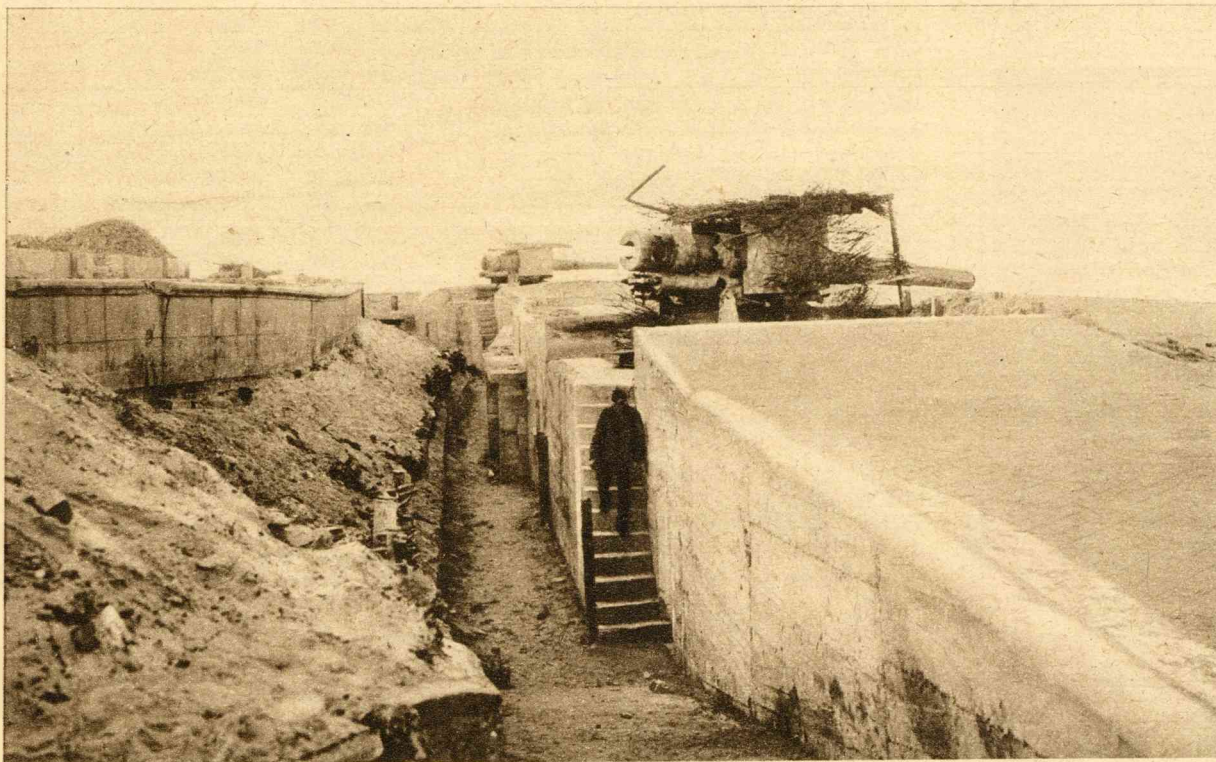
En een uur ging voorbij, en steeds verstrikte de arme tobende jaarbeurs-directeur zich verder in deze obsessie.

Eindelijk stond hij op, en besloot de pennen buiten eens na te gaan kijken. Met zijn lantaarn gewapend, waagde hij zich naar buiten, en verscheen op het podium gelijk 'n „Diogenes zonder menschen" in de vreeselijke duisternis.

Tastend daalde hij in het diepe donker als in een grafkelder af. Hij rilde als zijn tent, niets meer en niets minder. Maar dit was nog niets bij den toestand, waarin hij geraakte, toen de wind de kwajongensstreek uithaalde om zijn lantaarn uit te blazen. Bewonderen den moed van den bemoederen elendige, die ondanks de samenspanning van mensch en natuur tegen zijn genie, de kracht vond om nog zijn ijselijk bibberende beenen vooruit te brengen, en niet af te laten van zijn doel: de pennen te examíneeren.

Want daarmee stond en viel zijn jaarbeurs. In letterlijken zin. Dat wist Dirk evengoed als dat hij in figuurlijken zin bij de opening reeds gevallen was. Daar ging hij dan. Doch neen, hij ging niet meer, ... want ziet, over een der touwen, die hij in de duisternis niet bemerken kon, tuimelt hij. Hij valt op het zeildoek, glijdt er weer af, komt met zijn beenen in het touw, tracht zich woedend los te rukken, valt opnieuw, en werkt zich onder het zeildoek door weer in de tent. Maar helaas, terwijl hij daar in de duisternis worstelt om los te komen, grijpt een windvlaag de heele tent, en wipt die omlaag, onder meer ook over den zieltoegenden Dirk. De touwen en het zeildoek en een aantal pakken en kisten, die omlaaggerold zijn van de bezwijkende wanden zijn op het lichaam van den armen directeur gevallen, die, moegeworsteld, in zwijm valt onder deze puinhoopen...

Den volgenden morgen als de schuldeischers op de mare van de ruïne joelend en schimpend komen aanloopen, om hun centen schreeuwend, deinzend zij ontzet achteruit. Geen mensch te bekennen! Verwoed willen zij nu naar Dirk's privé woning i'len, als een ellendig gekreun van onder de puinhoopen tot hen doordringt. Zij beginnen nu te graven, en als zij een ontdaan gelaat met verwilderde oogen uit den rommel zien opsteken, presenteren zij onmiddellijk hun kwitanties. Helaas, nooit zouden deze gehonoreerd worden om de eenvoudige reden dat de betreffende debiteur reeds van top tot teen overleden was. De jaarbeurs had zijn armen directeur niet slechts figuurlijk, maar ook letterlijk den nek gebroken.

HOE DE BELGISCHE KUST ER THANS UITZIET
Een der groote batterijen langs de kust.

excursie beginnen, en bracht zoowaar nog eenige ventilatie in de bedrukte gemoederen der exposanten; hij zette een boom over publiciteit op met den galanterie-koopman, die aldoor intusschen maar scherven bij mekaar grabbelde; hij haalde het been van den fietsenkoopman uit den knoop, en wist den oliebolle-man zoover te brengen, dat deze zijn gloeienden pook weer in het vuur stak, waar hij toch eigenlijk thuis hoorde. Toen hij vertrok viel het donker reeds in, en de exposanten vroegen om licht. Maar het bleek dat Dirk er niet op gerekend had, dat de boel zoo laat open zou blijven. In de schemering moesten de exposanten dus hun biezen pakken. De fietshandelaar echter weigerde te vertrekken, omdat hij bang was, dat er zou worden ingebroken, door iemand uit de onbetrouwbare menigte, die vanmiddag hun allemaal den schrik op het lijf had gejaagd. Dirk wist een oplossing. Hij liep naar buiten om te zien of de veldwachter nergens te benaderen was. En jawel, daar juist kwam hij op zijn doolie gemak aan.

Dirk riep hem uit al zijn macht bij den naam, maar de kerel deed of hij niets hoorde. Daarmee was Dirk echter niet content, en hij verduubelde zijn stemgeluid:

„Hola! Hei! Klaassen!" riep hij luidkeels.

En ja, nu moest de veldwachter het wel hooren. Met een gezicht waar de weerzin duimendik op lag, beklom de veldwachter naast Dirk het podium.

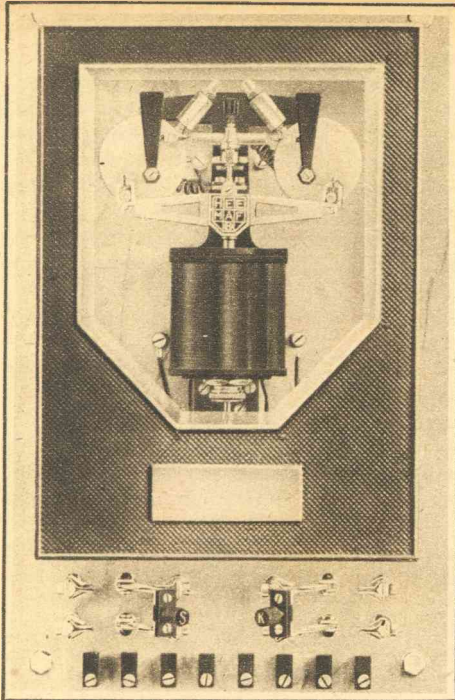
„Moet je mijn hebben? vroeg deze dienaar der wet, die den indruk maakte van alles behalve actief te zijn en liever een uur in de kroeg dan tien minuten op surveillance was.

„Ja," zei Dirk, en begon een heele redevoering over de onveiligheid van zijn jaarbeurs, en van de exposanten.

„Maar goeie man, ik begrijp je niet. Wat maak je ook een drukte voor niks," grijnsde de veldwachter, „ik had er wel iets van gehoord in het dorp, maar ik dacht: dat zaakje zal zijn eigen dood wel weer sterven."

„Sterven of niet sterven," viel Dirk boos uit, want het geduld van den goeien man was nu ten einde, „ik heb recht op bescherming. Ik betaal toch zeker mijn belasting daarvoor. Of betaal ik die soms om jou een lekker

EEN GROOTSCH

AUTOMATISCHE SPANNINGS-REGELAAR (NEDERL. OCTR. NO. 2293.)
Dient om de spanning in centrales bij iedere belasting constant te houden en regelt beter en vlugger dan uit de hand mogelijk zou zijn. (Grootte onderzijde plm. 5 c.M.)

Zoals onze lezers weten, tracht „Panorama” waar het maar even kan, de belangstelling te wekken of te vermeerderen voor de nationale nijverheid; hoe menigmaal werd in ons blad in woord en beeld verhaald van de bezoeken, aan groote fabrieken, magazijnen, of andere instellingen op het gebied van handel en nij-

verheid gebracht. Thans kunnen wij onze lezers wederom eens iets vertellen van zulk een groote instelling van nationale nijverheid, en wel van de Hengelosche Electriche en Mechanische Apparaten-Fabriek, afgekort: de „Heemaf”.

Wij hadden ons van deze fabriek, als van alles waarover men vaak gehoord heeft, een heele voorstelling gemaakt, maar de werkelijkheid heeft die voorstelling ver en ver overtroffen.

Het is waarlijk grootsch te noemen, dit bedrijf, waarin ruim 1000 menschen hun bestaan vinden.

Een machtigen indruk maakt al dadelijk de machinehal, het centraal gedeelte der fabriek, waar voor alle afdeelingen de onderdeelen vervaardigd worden. In de afdeelingen zelf, — een drietal: de motoren-afdeeling, de apparaten-afdeeling en de in trum-nten-afdeeling — worden deze onderdeelen verder afgewerkt, gemonteerd, enzovoorts. Hierbij komt dan ook de gereedschappen-afdeeling.

Laat ons u eerst eens iets van die gereedschappen vertellen. Deze toch zijn bij de massa-fabricage een zeer voor naam iets. Goed gereedschap, zult ge zeggen, is bij wat men ook vervaardigt een eerste vereischte. Is er zelfs niet een spreekwoord, dat zulk gereedschap het halve werk noemt? Welnu, wis en zeker is dit het geval in fabrieken van massa-artikelen, waar de producten dus zoo snel en zoo goedkoop mogelijk dienen gemaakt te worden. Onder gereedschap verstaat men daar behalve boren, vijlen, schaven, fraisen, bijtels, en zoo, ook vooral de vormen, de z.g. mallen. Deze ijzervormen zijn het waarin de voorwerpen vervaardigd en bewerkt worden, en deze vormen zijn bij de massa-fabricage onontbeerlijk. Immers artikelen in eenzelfde vorm vervaardigd, geboord, geschaafd, geperst, gedraaid of anderszins bewerkt, zijn uiteraard precies hetzelfde. En dit is een eerste eisch voor artikelen als deze, onderdeelen, die in de plaats van gebrokene of ontbrekende besteld worden en dus meer dan precies pas moeten zijn. U begrijpt dus van welk een belang het is deze mallen te bewaren, en ze zoo te bewaren, dat ze onmiddellijk als ze noodig zijn, gevonden kunnen worden. Daartoe zagen wij op deze fabriek een volledig systeem, uitmuntend ingericht. De artikelen hebben alle hun eigen nummer of merk; ook de mallen zijn genummerd, en deze mallen liggen in duizenden genummerde magazijnvakjes opgeborgen. Een compleet kaartensysteem wijst uit, welke mallen voor de gevraagde artikelen gebruikt werden, en ook in welke vakken die mallen liggen; de werkman kan dus zoo zonder te zoeken regelrecht op het magazijn-vak toelopen, waar de mal, dien hij noodig heeft ligt. Heeft hij dien eruit genomen, dan hangt hij, ten bewijze daarvan, zijn penning — de penning met zijn nummer (elk werkman heeft een nummer) — aan een spijker boven het kastje. Men weet dan bij wien de mal berust. Ge ziet, dit klopt alles als een bus.

Een voordeel aan het gebruik van die mallen verbonden, is ook, dat men er een groot aantal geschoolde arbeiders mee uithaalt. Immers het eenige, waar nu een geschoold werkman voor noodig is, is het instellen der mallen in de machines; zijn ze eenmaal ingesteld, dan kan de machine door een jongen worden bediend; die heeft dan niets te doen dan voortdurend een handel om te zetten, en de machine doet het fijne, nauwkeurige werk zelf. Een uitgebreide staf van controleurs is er bovendien altijd in de weer om de door de machines afgeleverde artikelen na te neuzen.

De aanblik der groote machinehal met de formidabele machine-gevaarten — als schaaaf-, boor-, frais-, pons-, en andere werktuigen — is buitengewoon. Al die mannen doende aan de reusachtige, zich rumoerend werende gevaarten; die drukke bedrijvigheid van op rails overal aan-

afrijdende karren en bakken met materieel en gereedschappen; en daarboven het voortrollen der zwarte kranen in alle richtingen langs het monsterachtig dak van glas en ijzer, om de zware werkstukken van de eene machine naar de andere te torsen, — het is een pakkend, en indrukwekkend gezicht. Wat nu de afdeelingen aangaat:

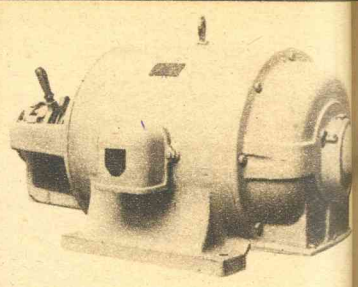
De voornaamste is die van de motoren. Men moet die bewerking der ruw gegoten ijzeren onderdeelen zien, om zich een voorstelling van een prachtige, in elkander grijpenden arbeid te vormen, het draaien, het boren, 't schroefdraden insnijden (tappen) in middenstuk (het z.g. huis) en de zijdeksels (de z.g. lagerschilden). Men moet het bewerken zien der ankers, (dat zijn de draaiende binnendeelen der motoren); het snijden van de assen voor die ankers; het

inbrengen en pakken van de blikken in ankers en huizen (die blikken zijn vast tegen elkaar gepakte blikkenplaten, welke ieder 'n kring van gleuven hebben, en die zoo worden opeen gepakt, dat deze gleuven met elkaar corresponderen); men moet het door deze gleuven inbrengen der draden zien, en het daarna lakken (= vernissen) ervan in de droogovens; men moet de verdere montage en afwerking zien om zich een oordeel te vormen omtrent de fijne, en op een haar nauwkeurige licha- men — kon men niet bijna zielen zeggen? — die men motoren noemt.

En dan het bereiden der onderdeelen, het trekken, op maat maken der draden b.v. Vroeger kwamen die draden op gewenschte

maten uit het buitenland; in den oorlog moest het schaarsche koperdraad, dat men maar eenigszins krijgen kon, worden opgekocht, en natuurlijk was dat van allerlei dikte; het moest dus op maat getrokken worden. Behalve duur dus nog een extra bewerking ook! Werklieden wonden het van een hessel op een andere, maar tusschen die beide hespels gaat het door een opening in een toestel, welke de vereischte maat eraan geeft. Sommige menschen vinden het banaal om over de duurte van levensbehoeften en zoo te praten, maar wij kunnen het niet onder ons laten, hier even langs onzen neus weg te vertellen, dat een kilo koperdraad vóór den oorlog 80 cent kostte, en in den oorlog tot f 25.— à f 30.— liep.

Het lakken geschiedt om meer isolat eweerstand aan den motor te geven. Is de motor daarna, gelijk we daareven zeiden, gemonteerd, dan gaat hij naar de controle-afdeeling, waar hij geprobeerd wordt. Denk eens, er gaat

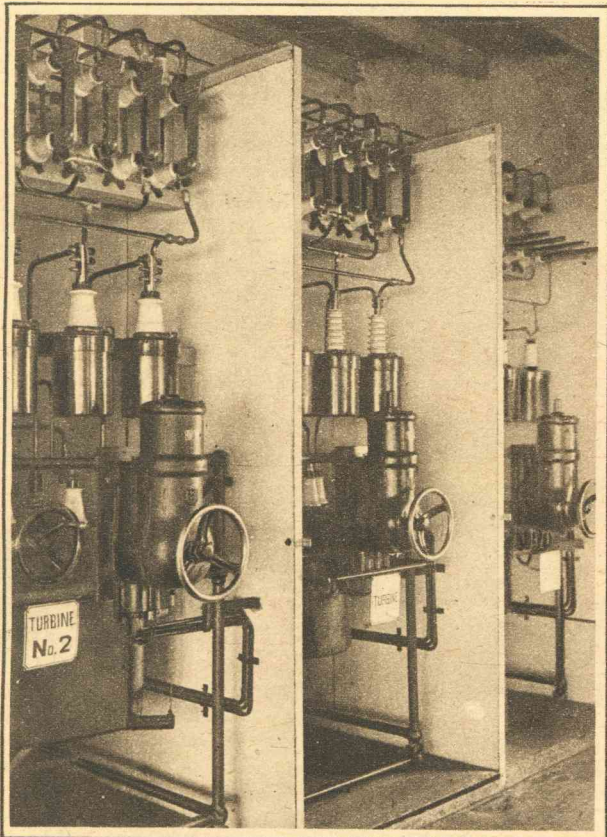

MOTOR, 3000 toeren, 75 P.

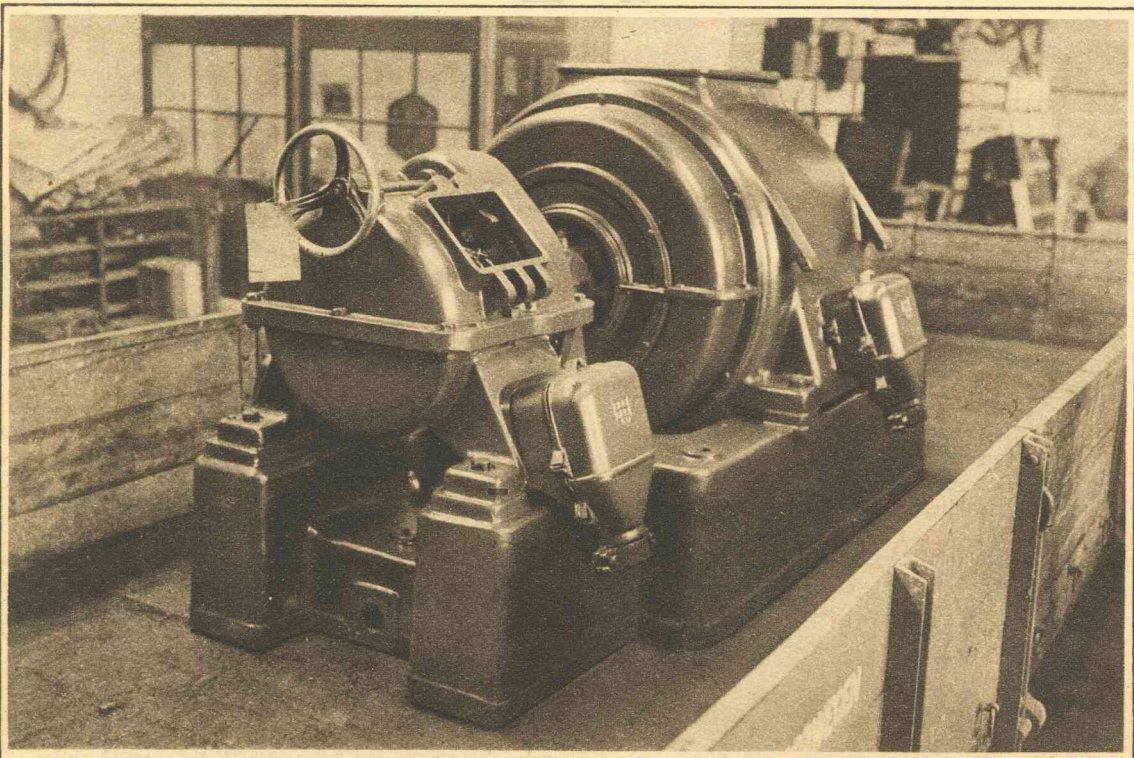
AMPE
Ampèremeters
de grootte van
men op schake
kaster

de toes
gebruikt
motors
uitschak
mede m
maakt,
aanzette
deze to
de zeker

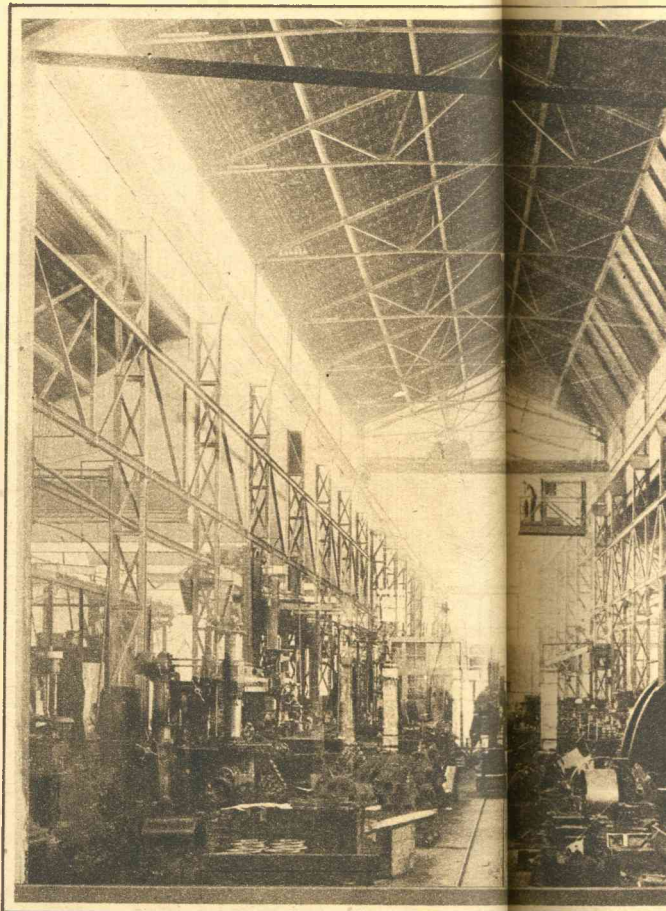

Schakelcellen, 10.000 volt, aanleg.

TURBOMOTOR VOOR MIJNBEDRIJF (1500 TOEREN, 750 P.K.)

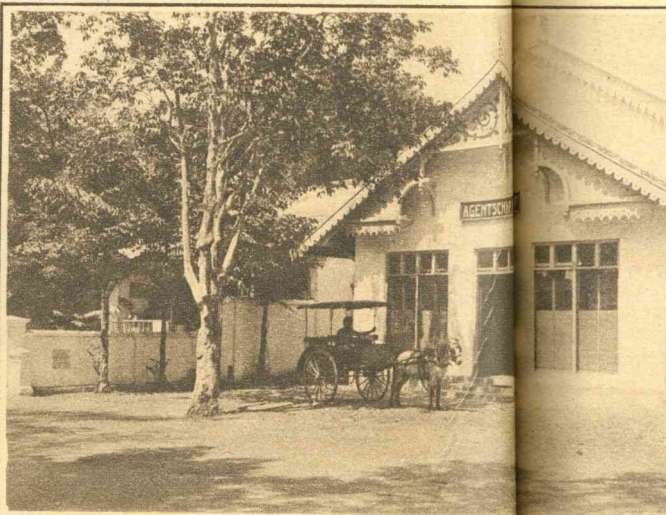
Deze motor is geleverd voor het aandrijven van een ondergrondse pomp en is voorzien van beveiligingsinrichtingen, welke voor het mijnbedrijf noodzakelijk zijn.

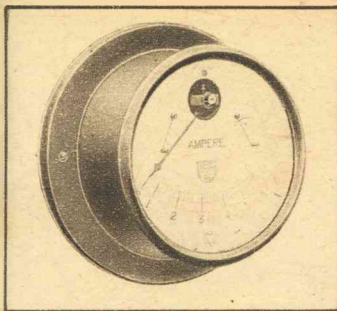
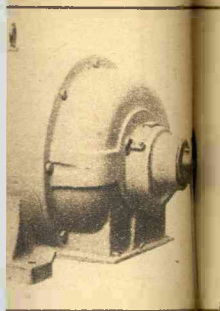
Kijkje op machinehal.

Het personeel bij de oprichting van de apparatenfabriek.

Agentschap der „maf” te Soerabaja.

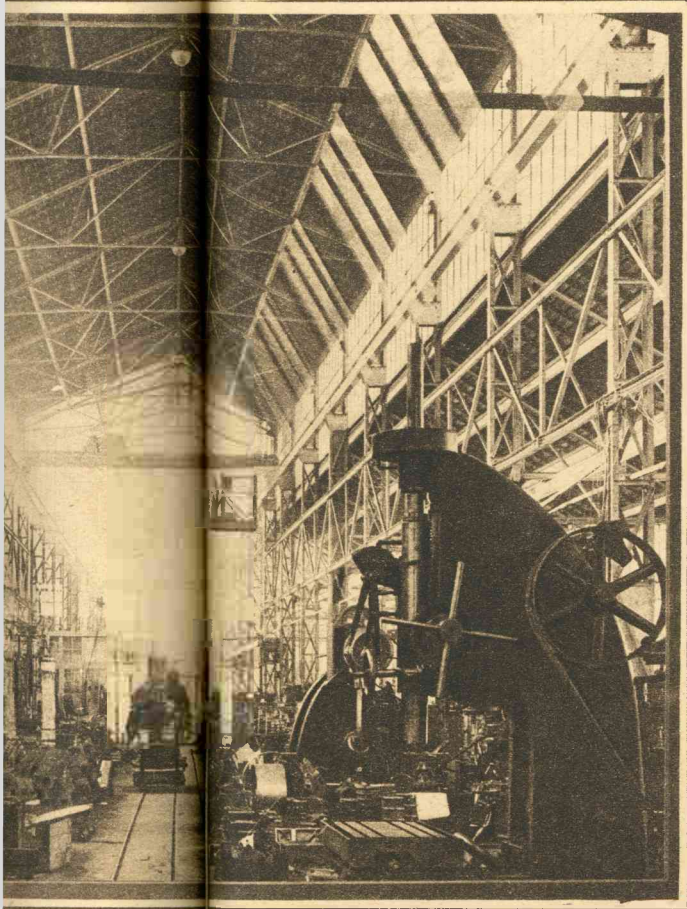

AMPÈRE-METER.

Amperemeters dienen om aan te geven de grootte van den verbruikstroom en komen op schakelborden in motoraansluitingen veelvuldig voor.

10 toeren, 75 P. K.

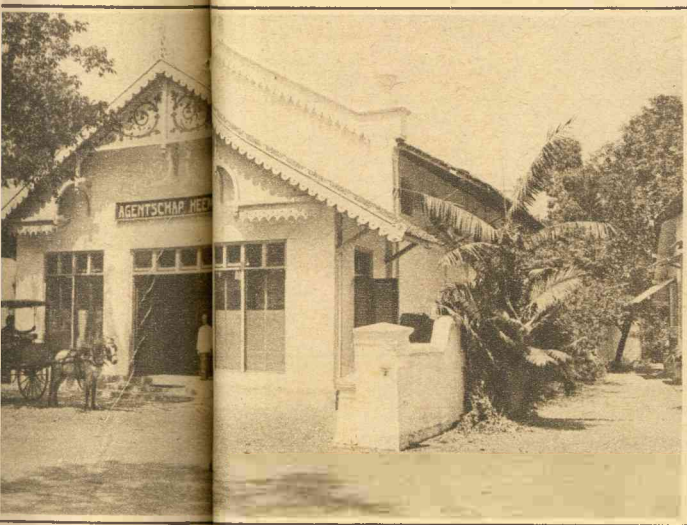
moet die zien, om ander grijp- en schroef- (huis) en bewerken deelen der kers; het

Kijkje op de schinehal.

soneel bij de oprichting de apparaten-fabriek.

Agentschap der „Heemaf“ te Soerabaja

BEDRIJF

van die duizenden en duizenden motoren, die op deze fabriek vervaardigd worden, niet een de deur uit, of hij moet eerst volkomen geschikt bevonden zijn.

Na de afdeling motoren te hebben bekeken, brachten wij een bezoek aan de afdeling apparaten. Deze apparaten zijn de toestellen, welke bij de bediening van de motoren gebruikt worden, als b.v. de schakelaars, (waarmede men de motors met behulp van een kruk, of een draaiknop aan- en uitschakelt); de weerstanden, dat zijn de toestellen, waarmede men het tempo van aanzetten van motoren langzamer maakt, (ter vermindering van groote schokken bij 't plotseling aanzetten dus); verder worden er ook de onderdeelen van deze toestellen vervaardigd, krukken, handels, enz., ook de zekeringen, — dat zijn de kleine veiligheidsinrichtingen,

die bij de zoo gevreesde kort sluiting smelten en de leiding onderbreken. Voorts worden er de toestellen vervaardigd, waarmede de liften bediend worden, u weet wel, die dierbare voor ons leeken geheimzinnige inrichtingen, waarbij men alleen even op een knopje heeft te drukken om de lift op een aangegeven verdieping te doen stilstaan; ook worden hier de zoo praktische inrichtingen met noodknoppen gemaakt; een druk op deze knop in geval van noodsituatie en de lift stopt onmiddellijk, op welke hoogte men ook is.

Aan de Heemaf komt de eer toe, de eerste te zijn geweest, die in Nederland deze lifttoestellen vervaardigde. Wat de schakelaars betreft, ge moet u niet voorstellen, dat dit nu alleen die kleinere toestellen zijn, welke ge in een hoek van uw woning of kantoor hebt, neen, in dat artikel is een fameuze verscheidenheid nog; we zagen er zeer vele soorten en afmetingen in, vanaf de kleine knoppen, die aan den muur van de slaapkamer worden aangebracht tot de geweldige stukken toe waarmede hijschkransen, heele fabriek-installaties en centrales bediend worden.

Na de apparaten-afdeling bezochten wij de afdeling der instrumenten. Van fijn geconstrueerde, bijna als bezielde wezens ageerende en reageerende, instrumenten noemen wij u de ampère- en voltmeters, de spanningsregelaars, den stroomtransformatoren, (die de stroom verminderen voor aansluitingen, die slechts zwakker stroom verdragen kunnen) de maximaal-automaten, vernuftige bedenkels, die drie functies verrichten, n.l. inschakelen (den stroom aan of afsluiten), controleeren (d.w.z. uit zichzelf uit schakelen als de stroom te groot

is), en als denkende wezens, die het gevaar begrijpen dan zelf den stroom uitschakelen. (In dit laatste opzicht vervangen zij dus ook de bekende zekeringen).

Een vermeldenswaardig artikel, aan ons op onzen tocht getoond, zijn ook Heemaf's elektrische mijnlampen. De geschiedenis der fabricatie van deze mijnlampen is even eenvoudig als belangwekkend. Toen de benzine-nood in het land kwam, moest er ook voor ons staatskolennijnenbedrijf raad geschaft worden. En het was de Heemaf, die op aanwijzing van de mijn-deskundigen, elektrische mijnlampen wist te construeren, welke aan de gestelde eischen voldoen. Men kan ze van een hoogte van eenige meters zoo op den grond laten vallen zonder dat ze dooven of beschadigen. Een ander voordeel ervan is natuurlijk ook, dat ze nog minder gevaarlijk dan de vroeger gebruikte benzinelampen zijn. De Heemaf heeft in acht maanden van de e lam; en er ev ntjes 12000 geleverd aan de verschillende Mijnbedrijven en op die wijze meegeholpen dat er daar met den arbeid, dus met onze kolenvoorziening kon worden voortgegaan ondanks den nood der tijden...

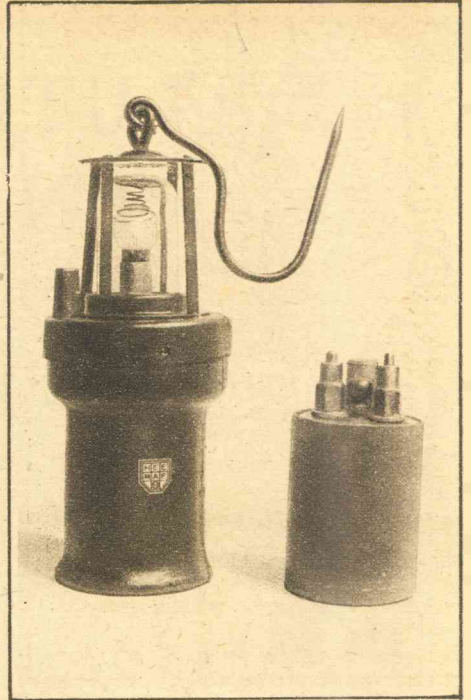
Wat daar alles aan zoo'n fabriek vastzit, althans aan zulk een uitmuntend ingerichte als deze, het is moeilijk binnen het kader van een artikel in een weekblad als het onze te vertellen. Maar ik moet het nog even met u hebben over het laboratorium. Dat is de controle-afdeling, waar de maten van assen, gaten, enz. worden nagegaan. U zult begrijpen welk een fijn, nauwkeurig werkje dit is, want al die onderdeelen moeten op een tiende millimeter en minder kloppen. Daartoe worden zeer preciese instrumenten, de z.g. micrometers, gebruikt, welke op hun beurt wederom worden nagemeten door een soort metalen blokjes, die tot in het allernauwkeurigste hun aangegeven maat zuiver houden. Die metingen te zien doen, is heel merkwaardig. Deze afdeling is op zichzelf een bezoek waard.

En tegenover dit minutieuze werk moet gij u eens denken, de formidabele ijzerconstructiemasten, door deze fabriek voor elektrische bedrijven in Noordbrabant en Friesland vervaardigd, reusachtige hijschwerktuigen, electrisch door haar toegerust, de generatoren (of dynamo's = stroomopwekkers) zoo groot dat voor de arbeiders stellages er omheen gebouwd zijn...

Wij maakten nog een tochtje over de terreinen, die met elkaar een oppervlakte van meer dan 30 Hektaren beslaan, namen een kijkje in de smederij, de timmerafdeling, de magazijnen, en zagen den spoor-aanleg, langs welchen de wagons daarbinnen rijden...

Bij den aanblik dezer grootsche inrichting zou men niet zeggen, dat deze zaak in 1894, dat is dus nauwelijks 'n 25 jaar geleden, en dat op bescheiden schaal, als installatiebureau gegrondvest werd. Een prachtig voorbeeld om hun, die wel eens op gebrek aan initiatief en energie in Hollandse industrie-kringen a'geven, voor te houden. De Hengelosche elektrische en mechanische fabriek moeten zij maar eens gaan zien. Zij is een inrichting, waarop onze vaderlandsche nijverheid met recht trotsch mag zijn.

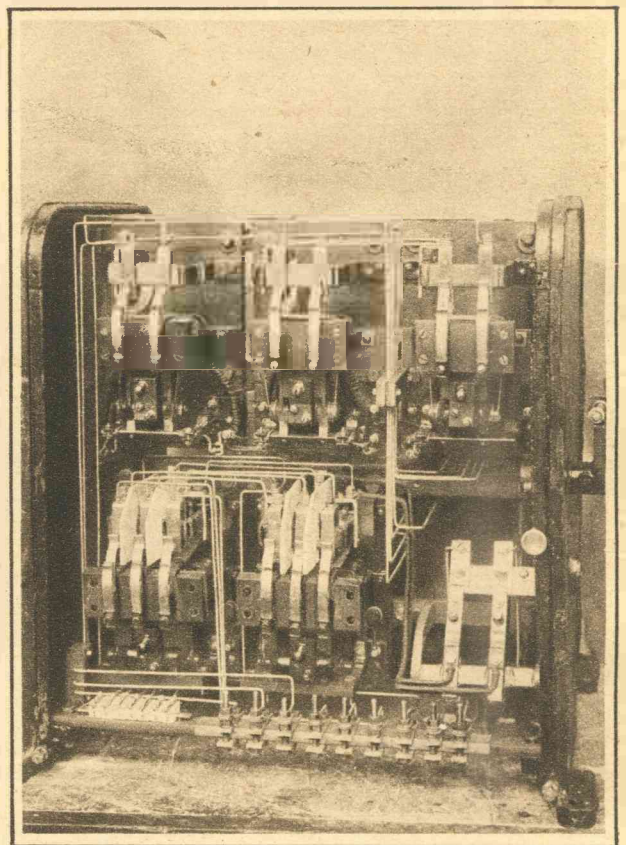
Bezoekers van de Jaarbeurs zullen kamers No. 1024 A, 1026, 1028 op de Neude door de „Heemaf“ zien ingenomen. Een bezoek eraan zal voor allen, die op eenigerlei wijze in a.n.raking komen met de door „Heemaf“ vervaardigde artikelen, van groot nut en waarde wezen.

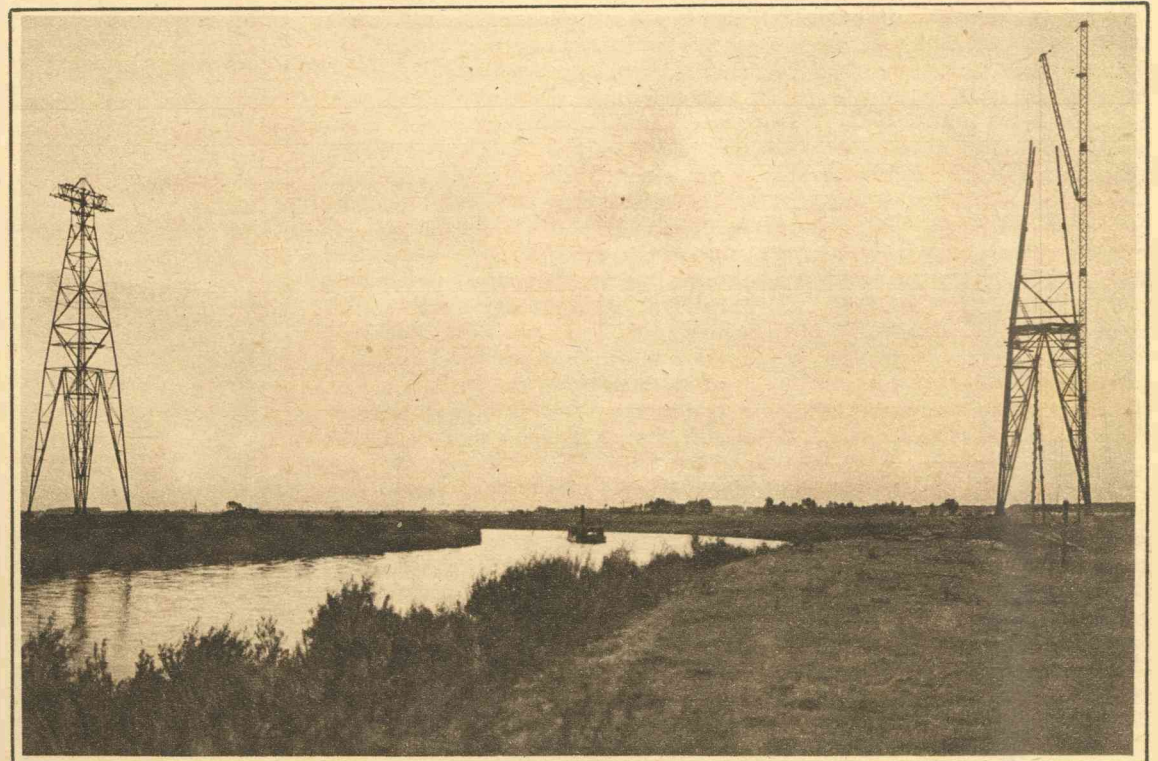
MIJNLAMP MET BIJ-BEHOORENDE ACCU'S

Deze elektrische mijnlampen werden, toen de benzine-nood in het land kwam,

door de Heemaf op aanwijzing van een mijndeskundige ontworpen, en voldeden zoo goed, dat deze fabriek er in den tijd van 8 maanden 12000 stuk leverde aan ons Staatskolennijnenbedrijf.

Liftschakelaar.

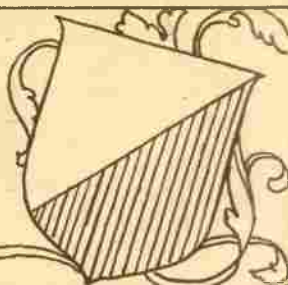

KABELMASTEN. — RIVIERKRUISING VAN 50.000 VOLT LIJN.

Deze lijnen zijn 't eerst door „Heemaf“ in Noord-Brabant en in Friesland aangenomen.

UTRECHT, ZIJN GESCHIEDENIS EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

UTRECHT. — Oude Gracht bij de Vischmarkt.

Omtrent den feitelijken toestand van ons land, zoowel tijdens als na de Romeinen, en van de gebeurtenissen, die zich afgespeeld hebben in de eeuwen, welke de romeinsche periode onzer geschiedenis scheiden van de frankische, weten wij zoo goed als niets. Aan geschiedenis-schrijven deed men in die dagen niet; nieuwtjes en feiten gingen van mond tot mond, werden aangedikt of verminkt al naar de fantasie van den verhaler, en eerst later, na de invoering van het Christendom en de stichting van kloosters, begon men met hetgeen er gebeurde in kronieken aan te teekenen. Vanaf dien tijd, 't begin der 8e eeuw, kan men pas, met eenigen goeden wil dan nog, gaan spreken van een *geschreven* geschiedenis al zijn het dan nog dorre, op zichzelf staande aantekeningen op de kalenders van in het afgelopen jaar plaats gehad hebbende gebeurtenissen. Het behoeft dus geen verwondering te baren, dat, waar de geschiedenis van ons gansche land, wat dien tijd betreft, in 't duister is gehuld, de geschiedenis der steden nog minder met eenige juistheid is te beschrijven. Wie dan ook zooals wij een beknopt overzicht wensch te geven van de geschiedenis der stad Utrecht, en dus daarbij, om niet te uitgebreid te worden, zich bepalen moet tot de historische feiten, kan niet verder in haar geschiedenis teruggaan dan tot 't begin der 7e eeuw toen de frankische koning Dagobert tegenover 't op den noordelijken oever van den Rijn gelegen „Ultrajectum" 'n kapel stichtte, waaromheen destad Utrecht zooals wij die thans kennen, zich van lieverleden ontwikkeld heeft. In het jaar 696 vestigde Willebrordus er den zetel van zijn bisdom, en het is de frankische koningsburcht en de eerste christen- en kapittelkerk aldaar met haar geestelijke school, die aan den bloei van Utrecht, toen „Trajectum ad Rhenum" geheeten zeer bevorderlijk zijn geweest. Evenals andere plaatsen in ons land, had ook Utrecht van de 9e tot de 11e eeuw veel te lijden van de plundertochten der Noormannen; de burcht werd zelfs in de 10e eeuw door hen verwoest. De bekende bisschop Balderik bouwde hem echter na hun aftocht weder op; de graven van Bentheim en de heeren van Cuijk waren bij afwisseling sindsdien in het bezit van 't burchtgraafschap, totdat dit in 1220 door Bisschop Otto II werd aangekocht.

Het bisschoppelijke Utrecht, de „Mijterstad", werd een aanzienlijke plaats; haar ligging in het centrum van ons land, was oorzaak, dat zij door velen werd bezocht, en dat haar welvaart steeds toenam, maar diezelfde ligging, oorzaak van welvaart, had ook ten gevolge dat zij in het midden van de dertiende eeuw in onderscheidene oorlogen gewikkeld werd met de haar omringende wereldlijke staten. Bovendien werd zij inwendig door partijtwisten geteisterd; in 1279 werd zij nagenoeg geheel en al door de vlammen vernield.

In de 14e eeuw moest de geestelijkheid het tegen de herhaalde aanvallen van den stedelijken adel opgeven en kreeg de laatste op de verkiezing van de bisschoppen grootten invloed, maar inplaats dat er nu een periode van rust kwam,

gaf deze toestand juist weer aanleiding tot gedurige oneenigheden. Bisschop Hendrik, tevens pfalzgraaf bij den Rijn, stond in 1527 de stad en het sticht van Utrecht af aan Keizer Karel V.

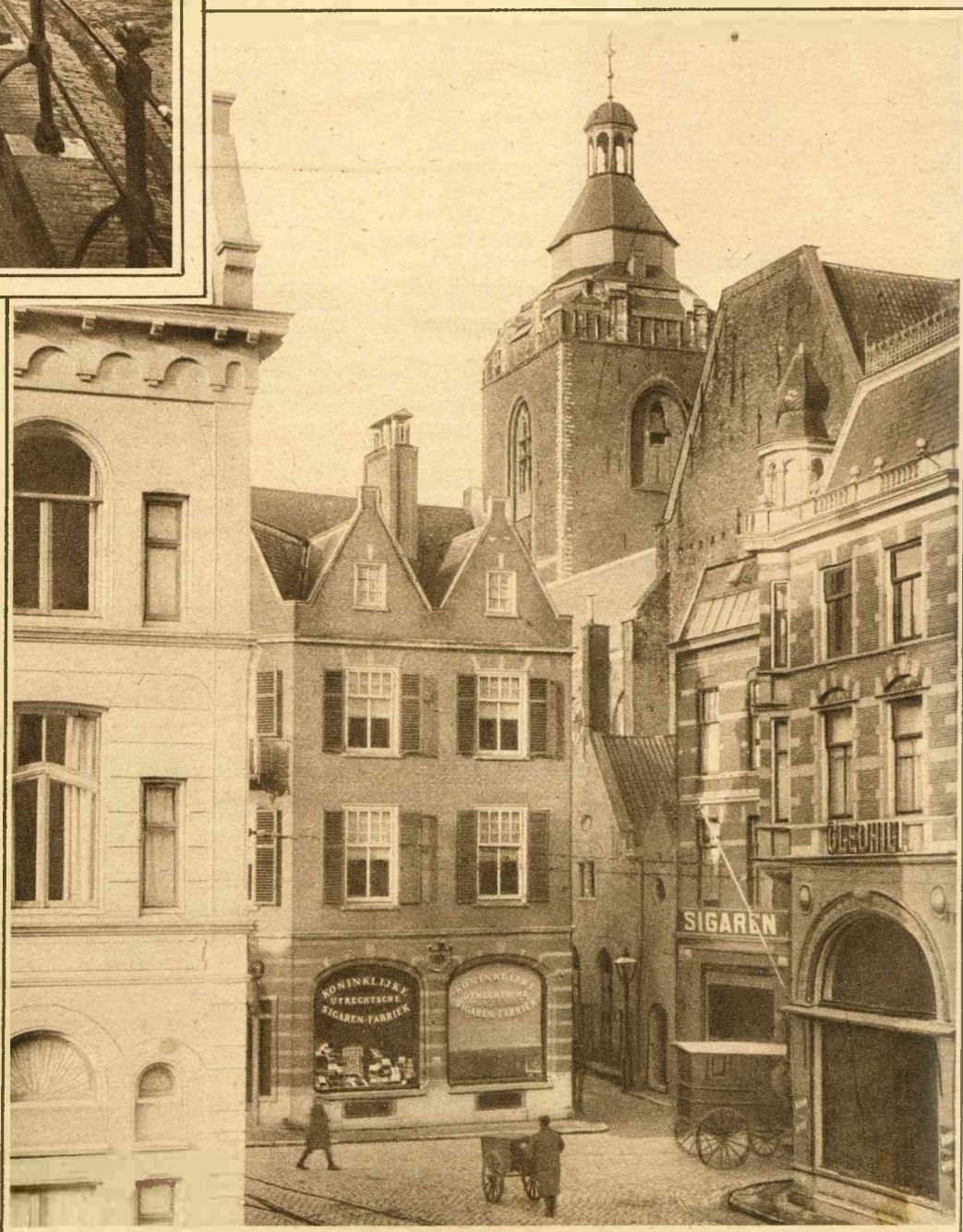
In 1559 werd de kerk te Utrecht door Paus Paulus IV verheven tot een metropolitaankerk, en werd een nieuwe aartsbisschop, Frederik Schenk van Toutenburg, belast met het toezicht op de bisdommen Haarlem, Middelburg, Leeuwarden, Deventer en Groningen.

De stad Utrecht is ook bekend om den naar haar genoemden vrede, die er den 11en April 1713, tijdens de regeering van Philips V, geteekend werd en die voor de Nederlandsche republiek en vele harer bondgenooten een einde maakte aan den Spaanschen successieoorlog. Ook de Generale Staten vergaderden er vroeger, tot zij in 1593 voorgoed hun zetel verlegden naar 's-Gravenhage.

Het nieuw-gestichte aartsbisdom ondervond weldra de gevolgen van de staatkundige omwenteling; de hervormde leer breidde er zich met groote kracht uit, en in het begin der 18e eeuw vond het Jansenisme in het kapittel van het sticht vele en ijverige aanhangers, en de verkiezing van een Jansenistischen aartsbisschop, Cornelius Steenhoven, werd in 1723 oorzaak van oneenigheid met Rome en van het ontstaan der Bisschoppelijke Clerezij.

Bij den inval der Fransen in ons land werd ook Utrecht in 1795 door hen onder Pichegru bezet. De stad, die een levendig deel had in de binnenlandsche troebelen van dien tijd, kwam met geheel Nederland onder franschen invloed en heerschappij en strekte zelfs in 1807 koning Lodewijk geruimen tijd tot residentie. In den nacht van 27 op 28 November van het gedenkwaardig jaar (1813) waarin de onafhankelijkheid van Nederland werd hersteld, verlieten de fransche bezettingstroepen onder Molitor de stad, die sindsdien deel uitmaakt van het koninkrijk der Nederlanden. Haar bloei is sedert dat oogenblik steeds toegenomen: de aanleg van goede spoor- en tramwegen, en haar uiterst gunstige ligging in het midden des lands maakten haar als voorbeschikt voor een centrum van nijverheids- en geestelijk verkeer. Thans is zij de vierde stad des lands, met ruim 130.000 bewoners.

De historische herinneringen aan haar roemrijk verleden heeft Utrecht trouw bewaard, en voor hem, die belangstelt in haar glorie van het verleden, is een bezoek aan de belangrijke musea zeer aan te bevelen. De stad zelf heeft overigens weinig oorlogszuchtigs meer, maar geeft geheel en al den indruk van een stille, lieve rust. Zelfs hij, die vele oude vaderlandsche steden bezocht heeft, zal in geen daarvan een zoo karakteristieke gracht gevonden hebben als de Oude Gracht te Utrecht, die de gansche stad van Noord naar Zuid doorsnijdt. De kade van deze gracht ligt ongeveer zeven meter boven den waterspiegel; even boven het water en laag onder de kade loopen aan weerszijden werven.

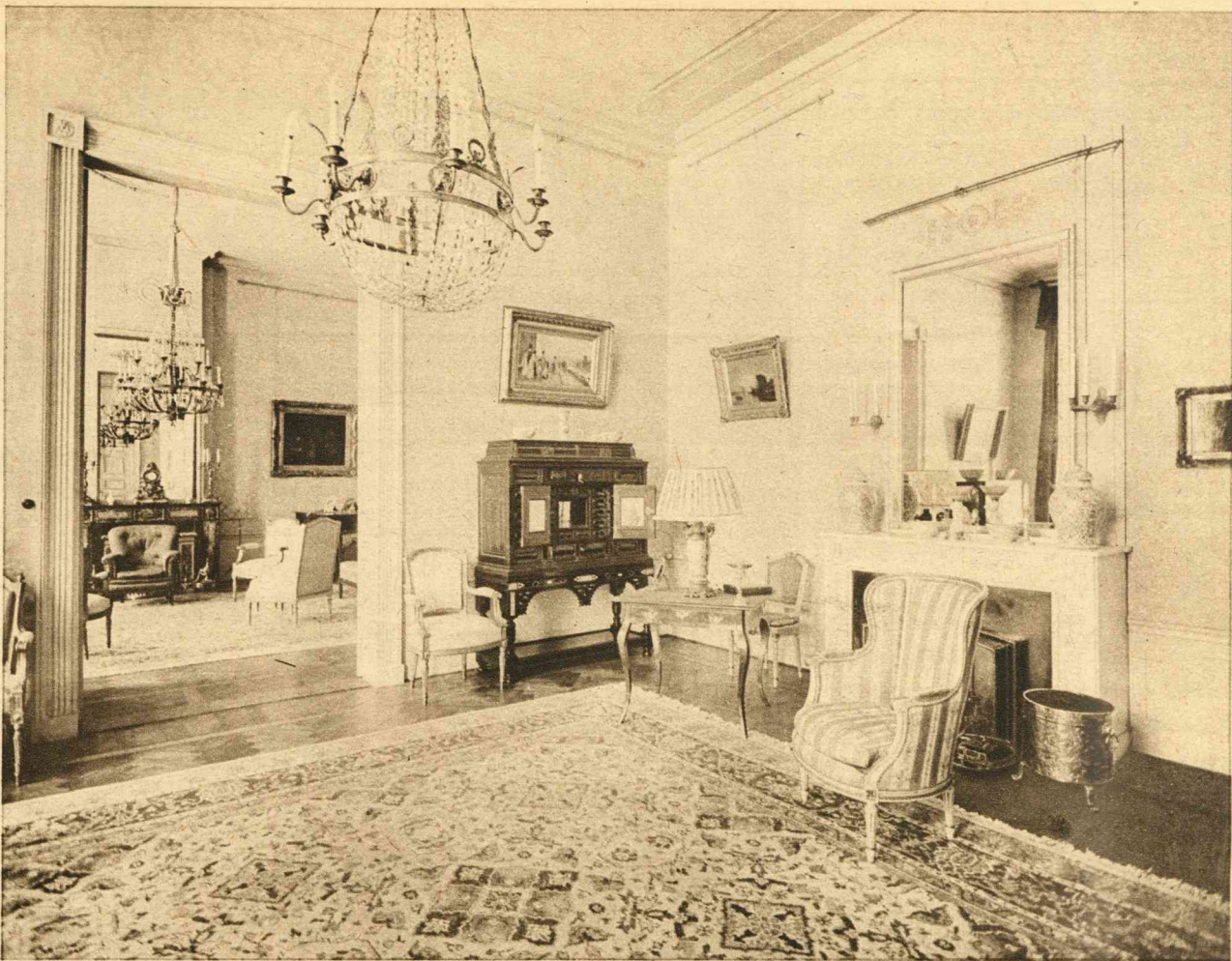
UTRECHT. — Buurkerk.

UTRECHT. — Paushuize.

waarop de onder de straat gemaakte pakhuizen, kelders, en zelfs nog enkele woningen uitkomen. Het frappant-origineele echter, dat haar terecht zoo beroemd maakt, dankt deze gracht in hoofdzaak aan deze werven, die met kastanje- en lindeboomen beplant zijn en waaronder een druk, rumoerig leven heerscht van werkende menschen.

Van de belangrijkste bouwwerken, die wij in dit korte overzicht — dat geen „gids voor Vreemdelingen“ beoogt te zijn — kunnen aanhalen, noemen wij in de eerste plaats den zoo bekenden Domtoren, die in de oude stad staat, als overblijfsel van het Bisschoppelijk tijdperk, en aan welks voet de Domkerk met de fraai-herstelde kloostergang en fontein liggen.

UTRECHT. — Intérieur van Paushuize.

De Domkerk dateert uit het jaar 1267 en tot in de zestiende eeuw is er geregeld aan gewerkt. Alle nuances van den Gothischen bouwstijl vindt men er dus in vereenigd. De kerk zelf, waarin men verscheidene graftomben van beroemde mannen vindt, staat op eenigen afstand van den toren; het verbindingsstuk, dat het eigenlijke schip was, is in 1674 door een harden storm omvergegooid. Indien men zich de moeite getroost die het beklimmen der 500 trappen ontegenzeggelijk kost, dan wordt deze ruimschoots vergoed door het onvergelykelijk prachtig panorama dat men van den hoogsten koepel af geniet.

De dom is niet de eenige klassieke kerk, die Utrecht bezit; integendeel, de stad is zeer rijk aan deze trotsche, prachtige bouwwerken, en wij noemen in dit verband nog de Buurkerk met toren, die nog de kogels bevat van de beschieting in 1577 door de Spaansche bezetting van uit het machtige kasteel Vredenburg, waarvan thans de laatste overblijfselen zijn verdwenen. In deze kerk vindt men behalve tal van grafzerken en wapenborden, mooi beeldhouwwerk uit de 15e eeuw, en een muurschildering voorstellend den stamboom van Christus.

De Hortus Botanicus — men komt er wanneer men de Oude Gracht afwandelt — is een bezienswaardigheid van den eersten rang, vooral in den zomer natuurlijk.

De Maliebaan — de trots van Utrecht! Reeds Craandijk

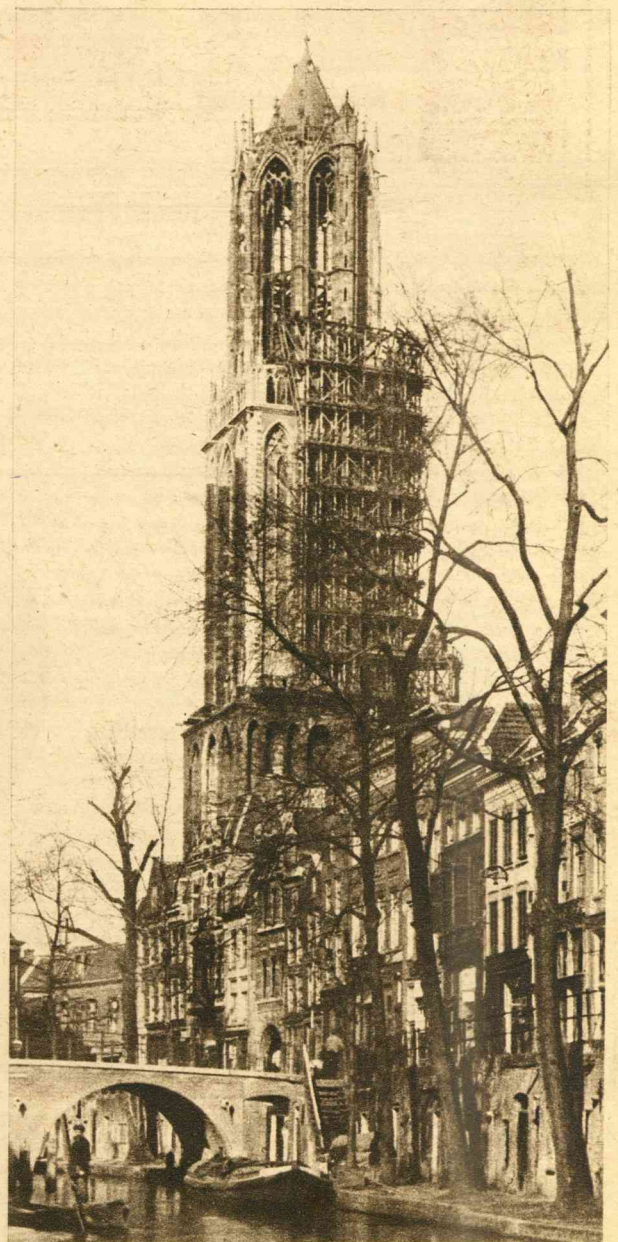
bezong haar als „het voorportaal tot den zoo heerlijk getooiden tempel der natuur“. Het is een prachtige allee met acht rijen lindeboomen, waaronder keurig onderhouden grintlanen loopen. Het is de plaats waar het paardrijdende, autoende, fietsende of flaneerende Utrecht zich laat bewonderen of dit anderen gaat doen.

Paus-huize — de naam duidt den oorsprong van het gebouw reeds aan — is thans met de administratie-gebouwen der Provincie vereenigd.

Utrecht is rijk aan wandelwegen. Aan de in de negentiende eeuw geslachte stadswallen dankt de stad menig prachtig plantsoen en wandelgelegenheid. Ook het Rosarium, dat één groot rozen-park is waar 's zomers de heerlijkste geuren de lucht vullen, is een fraaie, publieke wandelplaats.

UTRECHT. — Het Rosarium.

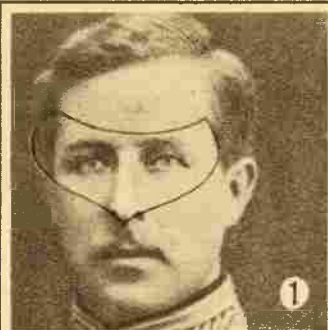
UTRECHT. — De Dom.

OPLOSSING POLITIEKE PRIJSVRAAG

Hierbij vinden onze lezers de oplossing van onze „Politieke Prijsvraag”. Wij geven nog eens alle twaalf portretten, nu met het ontbrekende gedeelte eraan toegevoegd. Nog nooit hadden wij met eenige prijsvraag in „Panorama” zóo enorm veel succes als met deze. 11258 inzendingen! Dit zal wel voornamelijk zijn oorzaak hierin vinden, dat alle „Panorama”-abonné's aan den wedstrijd konden meedoen. Dit is voor ons een aanmoediging om wederom voor prijsvragen dergelijke te kiezen, die uitteraard wel duizenden en duizenden tot mededinging moeten nopen. Immers men behoefde om mee te doen geen bepaalde talenten te bezitten — als b.v. fotografeeren, schrijven, enz. —; het eenige is goed uit de oogen te zien, een flink geheugen te hebben, of, als dit laatste te kort schoot, dan kon men voorgaande nummers van „Panorama” erop naslaan. Wij zouden uit verschillende brieven U kunnen bewijzen, dat er honderden zijn, die daar vele avonden aan hebben besteed. En naar zij ons schreven met heel veel plezier, want 't doorbladeren van deze nummers was voor hen weer een nieuw genoegen.

Het aantal goede oplossingen was dan ook van dien aard, dat wij de prijswinnaars onder hen door loting moesten aanwijzen. Het resultaat daarvan is het volgende:

De eerste prijs VIJF EN TWINTIG GULDEN de heer **C. de Swart, Zwartjanstraat 149b, Rotterdam**;

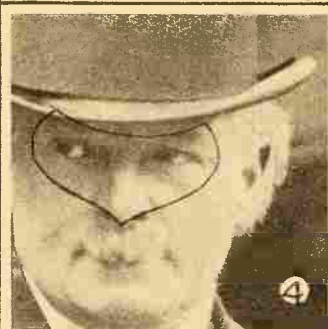
Koning Albert

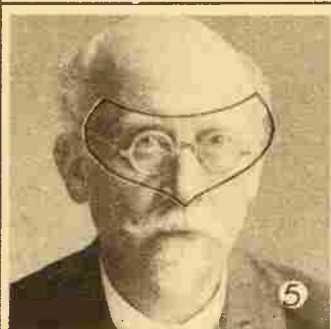
Mr. P. J. Troelstra.

President Wilson

Lloyd George

Scheidemann

Jhr. Loudon

Malinow (Bulgarije)

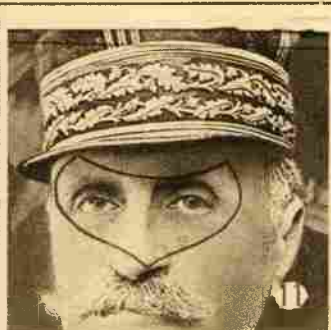
Ex-Czaar van Bulgarije

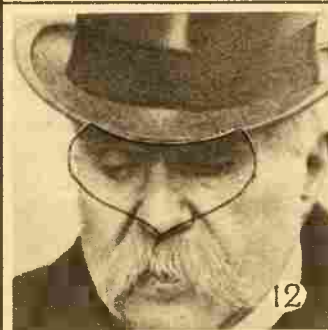
Ex-keizer Wilhelm

Friedr. Ebert

Maarschalk Foch

Min. Clémenceau

De tweede prijs TIEN GULDEN de heer Th. Albada Jelgersma, Voorthuizen (Gr.).

De vijf andere prijzen — BOEKWERKEN — kregen de heer J. J. Verjaal, Schoolplein 11, Terneuzen;

Mevr. A. Slotboom, Westerkade 37, Utrecht;

De heer J. M. ter Horst, Westeinde 7, den Haag;

De heer H. Overmeijer, Doedijnstraat 1d., den Haag;

De heer Adr. Snellink, Lensveenweg 9, Hengelo (O.).

Een aardige berijmde, goede oplossing zonden nog K. J. Bouwman, Hooglandsche Kerkgracht te Leiden, en J. Wagenaar, Chr. de Wetstraat 1, Dordrecht.

Wij schenken dezen beiden inzenders als **extra-troostprijs** eveneens een fraai boekwerk.

Plaatsruimte belet ons, hun gedichten hier op te nemen, anders zouden wij dit stellig doen.

De prijzen zijn alle aan de gelukkige winnaars verzonden; die een boek wonnen, ontvingen een lijstje, waaruit zij kiezen mogen.

Wie nu geen prijs ditmaal kregen, moeten vooral niet ontmoedigd zijn, en maar denken: een volgende maal beter. Wij zitten heusch niet stil, en zijn al weer aan het bedenken van een nieuwe prijsvraag, waaraan U ook weer allemaal kunt meedoen. Binnenkort hoort U daar wel meer van. Tot zoolang dus.

DE REDACTIE.

LENTEBODEN

Terwijl ik dit schrijf zit het ijs nog in de grachten van Amsterdam en treuren langs de trottoirbanden nog de verarmde restjes van wat eens een onbezoeeld sneeuwvlak was. Op de ijslagen, waarover al een paar centimeter groezelig water staat, trippelen hoogmoedige meeuwen. Tijdens de vorst deed de honger hen hun trots verliezen; ze vlogen en cirkelden krijschend om onze Amsterdamsche hoofden en als een medelijdende bakker zijn winkeldeur opende om met koude hand en een warm hart wat brood te strooien, pikten de hebbelijke vogels hem bijna in zijn beteuterd gezicht. Maar nu is de bedelpartij grootendeels afgeloopen; hun roode pootjes staan minutenlang in de drabbige massa die geen ijs meer is en nog geen water en slechts nu en dan knerpt er een schreeuw door de nevel-luchten.

Er schijnt nog geen zon. Er is nog niets anders dan mist en eindeloze triestheid in de kleurloze wolkstapels. Maar toch...

Na de wekenlange kou kwam een regendag, een zoete dag met een stad vol klamme mensen. Er was geen wind; de atmosfeer scheen levenloos. Als je je neus buiten de deur stak was 't of er een nat laken op je gezicht viel. Even was dat onaangenaam en je kreeg aanvechting terug te gaan en bij de kachel te kruipen. Maar als je flink doorstapte werden je wangen koel-gloeïend en een gevoel van uiterst welbehagen kittelde rond je maag. 't Was of er elastiek in je beenen zat en een dansmaat in je teenen.

Natuurlijk liepen er grimmige mensen rond die nijdig waren dat ze niet meer konden schaatsenrijden; ze vonden den winter op deze wijze eindeloos-lang.

„Ik verlang naar de lente,” zei een van mijn kennissen die met kraag-op van de beurs kwam en op weg scheen een portje voor zijn humeurigheid te gaan drinken.

Ik stond tintel-warm op het vuile trottoir; de modder

klonterde aan mijn mooiste schoenen en een plukje haren langs mijn linkeroor, dat zich bij droog weer nog weleens uitslooft om coquet te krullen, voelde ik plakken op mijn wang.

„'t Is toch al lente!” zei ik lachend, „voel je dat niet?” Nee, hij voelde 't niet; hij voelde alleen maar dat hij ijsvoeten had en een koude punt aan zijn neus. Hij moest

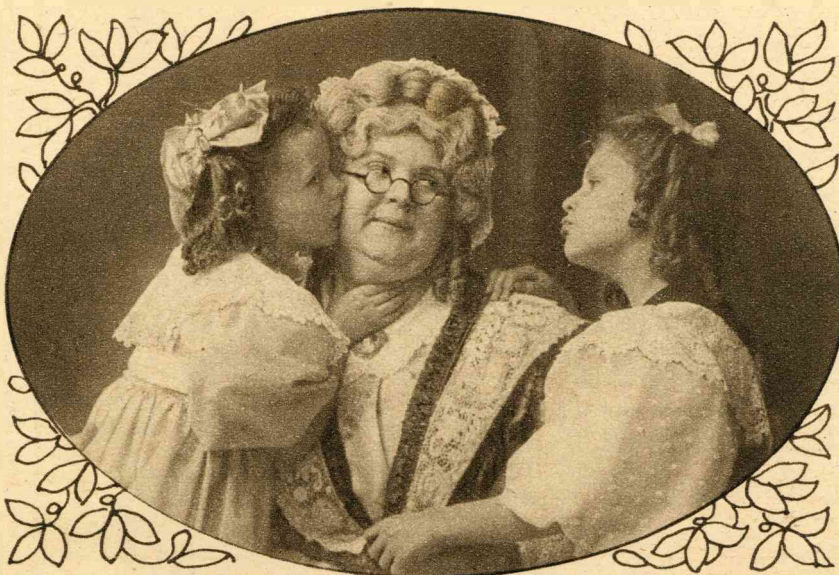
bezie. Als het zoover is dat de jeugdige moeders 's morgens 't stof afnemen laten liggen om met de babies in hun nieuwste voorjaarsjurkjes te gaan kuieren, is dat voor mij niet 't moment der verheugenis. Ik voel de lente véél eerder. Ik heb haar gevoeld op dien eersten regendag na de vorst, toen de gloei-koelte op mijn gezicht me visioenen gaf van plombiërs bij Berenbak in Scheveningen, en er een drie-

kwarts-maat in mijn teenen huppelde, toen de modder aan mijn schoenen klonterde en de grijze zoete lucht vol heimelijk beloven was. Juist toen, toen bijna alle mensen kniesden omdat het vriezen gedaan was, heb ik de April-loomte in mijn beenen gevoeld en den weemoed van de komende liefde-in-de-natuur in mijn hart.

Er waren nog andere dingen die me die voorbarige sensatie gaven; dat waren de winkels. Nee, niet de bloemenwinkels. De mensen van een groote stad zijn zoo gewend dat achter de ruiten daarvan winter en zomer de resultaten prijken van den arbeid der nijvere kwekershanden, dat een verschil in kleur of soort niet meer de bijzondere aandacht trekt. Ik bedoel de uitverkoop-winkels, de winkels met étalages vol neteldoeksche blouses, witte kousen, japonnetjes van licht mousseline. Het meest-bevroren hart moet wel ontdooien bij den aanblik van dat weelderige zomergedoe. Wie denkt er nu aan verijsde vingertoppen als je zoo'n wassen jufvrouw van warmte ziet blozen in haar wit-gazen blouse met een longenvrijen hals en te-kort aan mouwen? of als je een meneer in een wit-flanellen sportpak ziet glimlachen tegen een motorbootplaatje dat de winkelier tegenover zijn starre oogen heeft opgehangen?

O, o! daar begint 't te sneeuwen! Wèg inspiratie!!

JULIA FRANK.

MEVROUW ANNA KLAASEN,

de bekende voordracht-kunstenares, die 8 Maart a.s. naar Indië vertrekt, geeft 28 Februari een afscheidsavond in het Concertgebouw te Amsterdam. Een comité heeft zich gevormd om haar bij die gelegenheid te huldigen. Onze foto geeft haar als: „Grootmoeder, die sprookjes vertelt”. Zoals onze lezers weten, is het juist als zoodanig, dat zij vooral bij onze kleinen het meest bekend is.

jonge blaadjes zien en puffen in zijn winterjas: dan was 't lente.

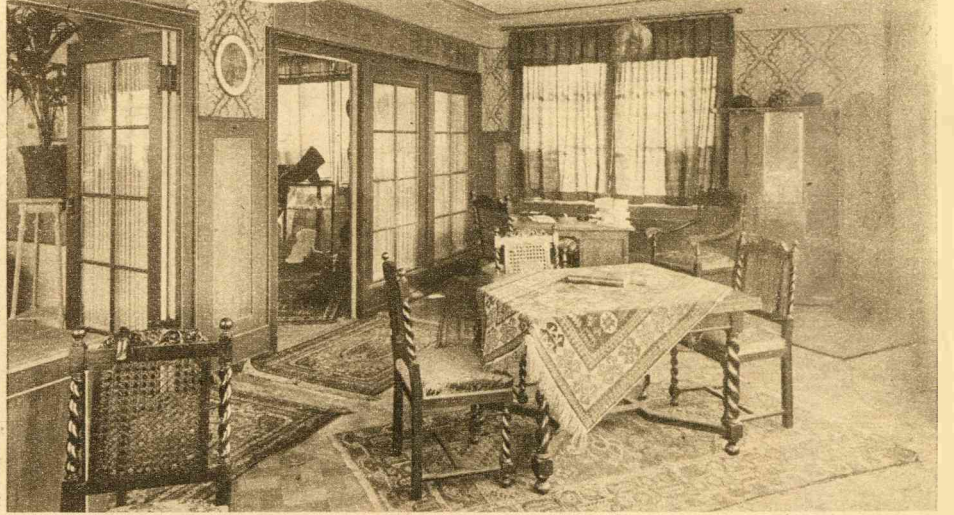
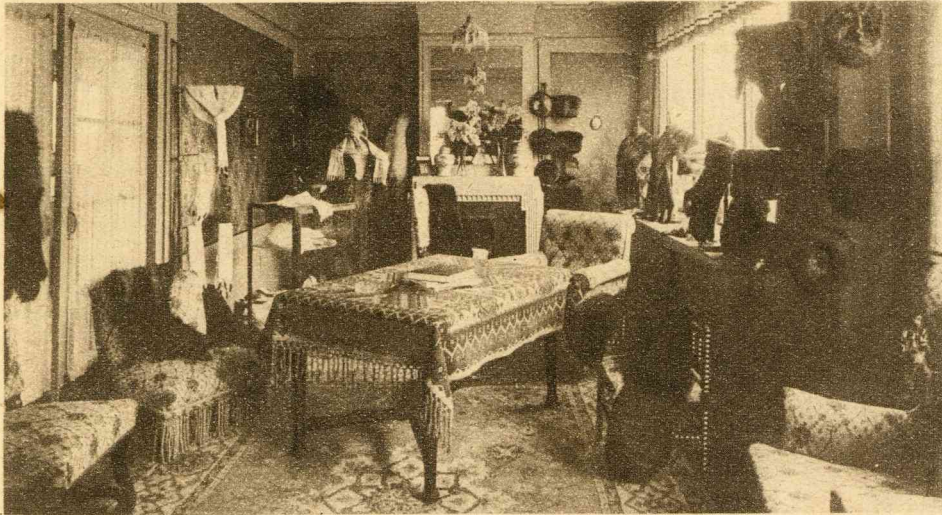
Ik ben nooit verzot geweest op dingen waarop de heele wereld verzot was en misschien denk ik mede daarom iets minder wellustig over het voorjaar. Wat niet zeggen wil dat ik de jonge blaadjes en de jonge zon met onverschillige oogen

„PANORAMA” ontvangt steeds gaarne van zijn lezers actueele of andere aardige FOTO's ter inzage. Bij plaatsing worden ze goed gehonoreerd

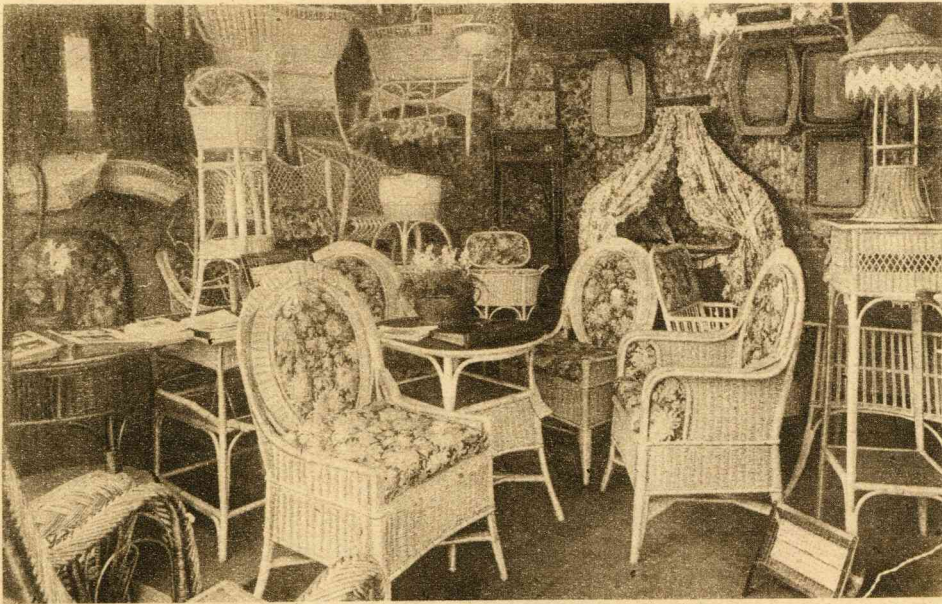

OPENING DERDE NEDERLANDSCHE JAARBEURS.

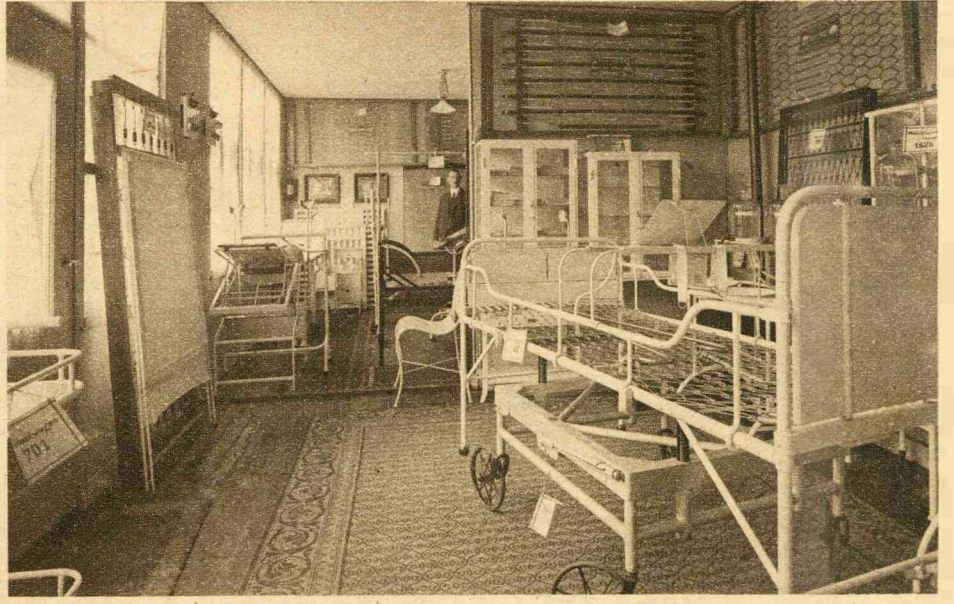
Links: Minister Ruys de Beerenbrouck opent met een rede in het gebouw Tivoli de Jaarbeurs. Rechts: Groep van journalisten, die bij de opening aanwezig waren.

Een tweetal fraaie monsterkamers van S. I. de Vries, Beursplein 13—17, Amsterdam. Telegram-adres: Sidij. Telefoonnummers: N. 1082, 1083, 1084, en 2780. Delfterijen en dames-, heeren- en kinderondergoederen der lingerie-fabriek „Sidva", Warmoesstraat 113. Monsterkamers Maliebaan-Zuid 6038, 6040, 6042, 6214, 6216 en 6218.

Een fraaie stand van de Eerste Apeldoornsche Rietmeubelen Industrie van Overdulse en Co. te Apeldoorn. Specialeit in Salon-wiegen, Serre-meubelen, Luxe-manden enz. Monsterkamer Lucas-Boiwerk 3038.

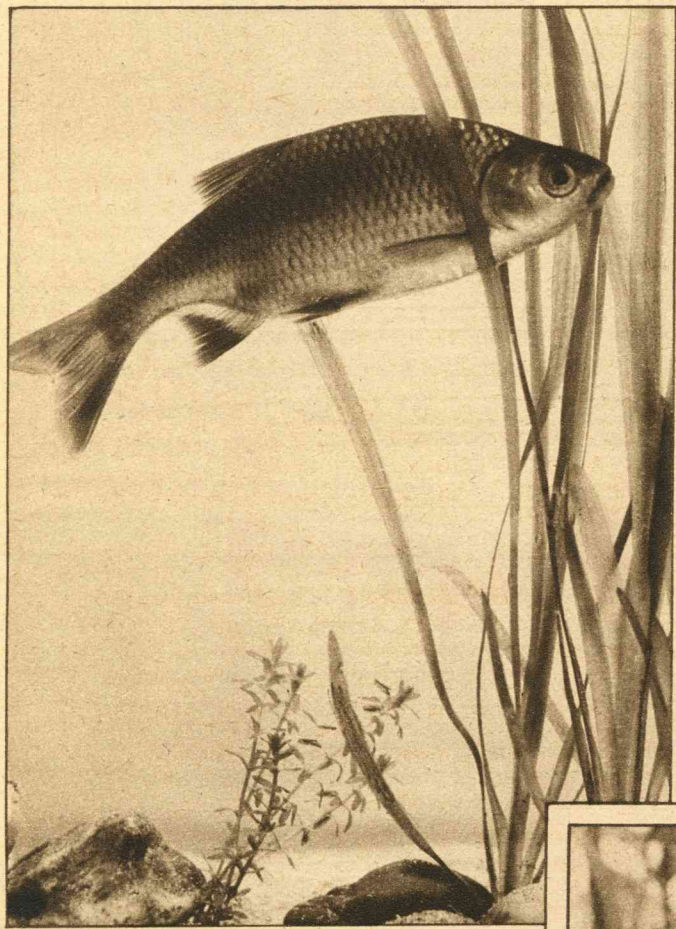
Kamers 175—176—177 Vredenburg Fabrik „Auping" Deventer. Stalen Matrassen, Scheepsbedden, Ledikanten, Ziekenhuisartikelen

De mooie stand van Uitgevers-Mij. „Elsevier", Amsterdam, Singel 151—153. Telegram-adres: Robels. Telefoonnummer: N. 592. Boeken, Tijdschriften, Prenten. Monsterkamer Tivoli 4003.

Stand van de Meulenhoff-Editie in het Uitgeverspaviljoen op de 3e Nederl. Jaarbeurs. De Meulenhoff-Editie viert op de Jaarbeurs haar jubileum. Het 100ste deel in deze bekende en in Nederland alomtewees bekend, bibliotheek werd op de Jaarbeurs uitgegeven en op denzelfden dag algemeen in Nederland verkrijgbaar gesteld. In enkele jaren zagen in deze populaire editie 100 deelen het licht, welke tezamen in een aantal van 860.000 exemplaren verkocht werden. Een getal van bijna een miljoen boeken in dezen korten tijd is een noemenswaardig feit voor een klein land als Nederland.

WONDERLIJKE WATERBEWONERS

Moeraskarper of Giebel

Een klein exemplaar, voor f 0.15 verkrijgbaar, doet het om de kleur en de doorschijnendheid in het aquarium zeer goed.

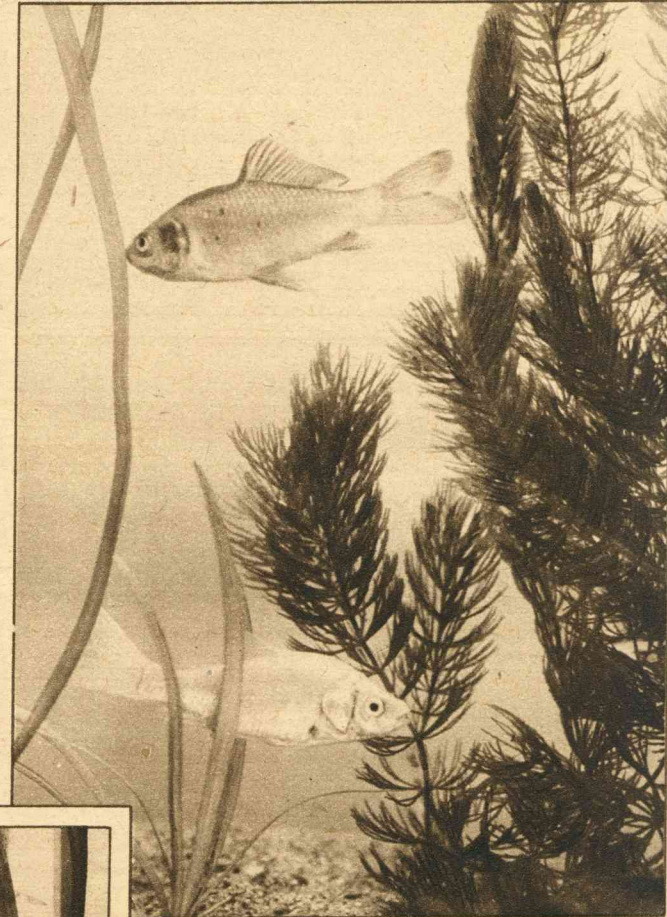
De bronskleurige moeraskarper of giebel is ook een mooi aquariumvischje. Het diertje heeft een taai leven en is van nature een uithouder, want het is eigenlijk de hongervorm van den steenkarper.

Bij den steenkarper is de hoogte van het lichaam gelijk aan de helft van de lengte (zonder de staartvin). Deze afmetingen heeft de visch echter slechts als hij leeft in meren of ander groot water, waar hij zich goed kan ontwikkelen. Moet hij leven in minder voordeel water, dan bedraagt de hoogte slechts $\frac{1}{3}$ van de lengte en ontstaat de hongervorm, op onze foto afgebeeld.

De moeraskarper is dus geen bijzonder soort van steenkarper, maar slechts 'n visch, die onder minder gunstige omstandigheden verkeert.

Moeraskarpertjes zijn ook voor ongeveer f 0.15 te bekomen.

De steenkarpers veranderen heel gemakkelijk van vorm en van kleur, wanneer ze onder buitengewone omstandigheden verkeerden of ongewoon voedsel ontvangen. De bovengenoemde moeraskarper leverde daarvan een voorbeeld. Maar de goudvisch en zijn variëteiten zijn nog veel sterker voorbeelden. Deze zijn ook van den steenkarper afkomstig en

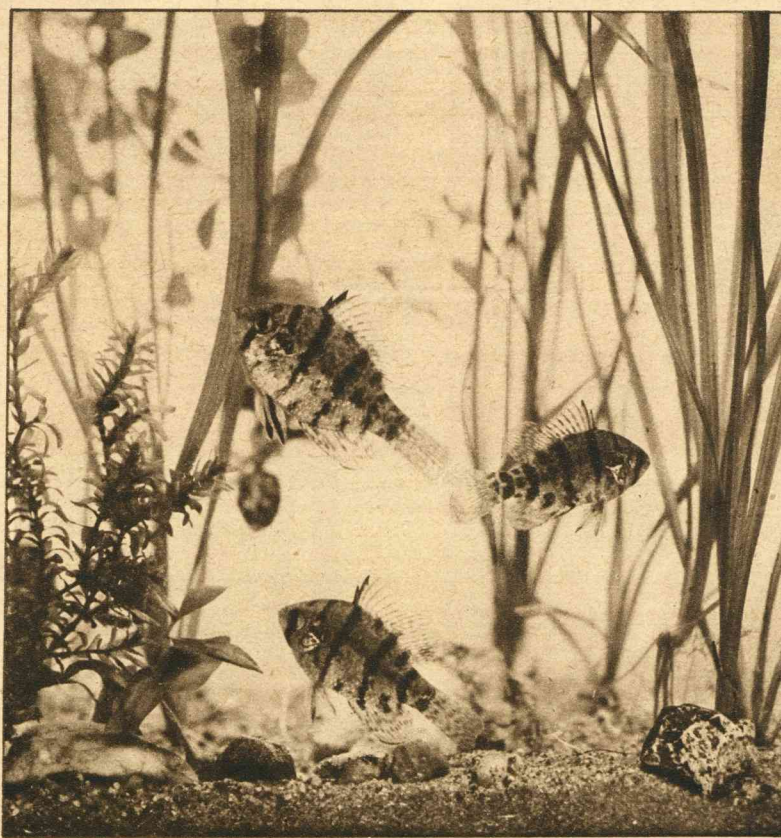
Goudvisch (boven) en Zilvervisch (onder)

Een zeer geschikt vischje voor het gewone aquarium is de pos, die overal in ons land voorkomt, maar nergens in groot aantal.

Een enkele maal overkomt het den hengelaar dat hij een pos aan zijn haak krijgt. Gebeurt het voor den eersten keer, dan kijkt men er altijd vreemd van op. Wel herkent men het vischje dadelijk als een baars, maar de onevenredig groote kop, de glinsterend groene kleur en vooral het doorschijnende van 't lichaam doen ons vreemd en ongewoon aan.

Het vischje heeft flinke stekels op den rug, gevaarlijker zelfs dan de gewone baars.

Wat de naam pos of post eigenlijk beteekent, zouden we niet kunnen zeggen. Veertig jaar geleden zagen we te Utrecht meermalen, dat men een gevangen pos een kurk op de rugvin stak en het vischje dan weer liet zwemmen. Of deze gewoonte eenig verband houdt met den naam, weten we echter niet.

Amerikaansche Zebrabaars

we hebben ze te danken aan de vlijt van Chineesche vischkwekers.

De goudvisch is dus geheel een kunstproduct en komt nergens in de vrije natuur voor, behalve verwilderde exemplaren.

Het jaar van invoer in Europa wordt verschillend opgegeven; men noemt 1611, 1691 en 1728. Ze kwamen het eerst naar Portugal en daar vandaan ging de reis naar andere landen en ook naar Amerika. Het is een ware triomftocht geweest, want geen visch is zoo algemeen verspreid. Het kan alleen vergeleken worden met het succes van den kanarie-vogel. Het is dus niet noodig een beschrijving van den goudvisch te geven.

Tegenwoordig worden in Italië, Frankrijk en Duitschland veel goudvissen geteeld. Men fokt ze in ondiepe vijvers zonder strooming en met rijken plantengroei.

Een verscheidenheid van den goudvisch is de zilvervisch en behalve deze heeft men ook nog zwartgekleurde (zwart met goud). Deze vischjes zijn zeer goedkoop en voor een dubbeltje koopt men al een mooi exemplaar.

In 1872 verschenen nieuwe variëteiten van den goudvisch in Europa, o. a. de sluierstaart met zeer sterk ontwikkelde vinnen en 'n dubbelenstaart, die als 'n sluier lang afhangt.

De komeetstaart, waarvan de staart niet dubbel is, maar lang golvend afhangt.

De telescoopvisch, waarvan de zeer groote oogen geheel buiten den kop staan.

De telescoopsluierstaart, welke de eigenschappen van de beide vorige in zich vereenigt.

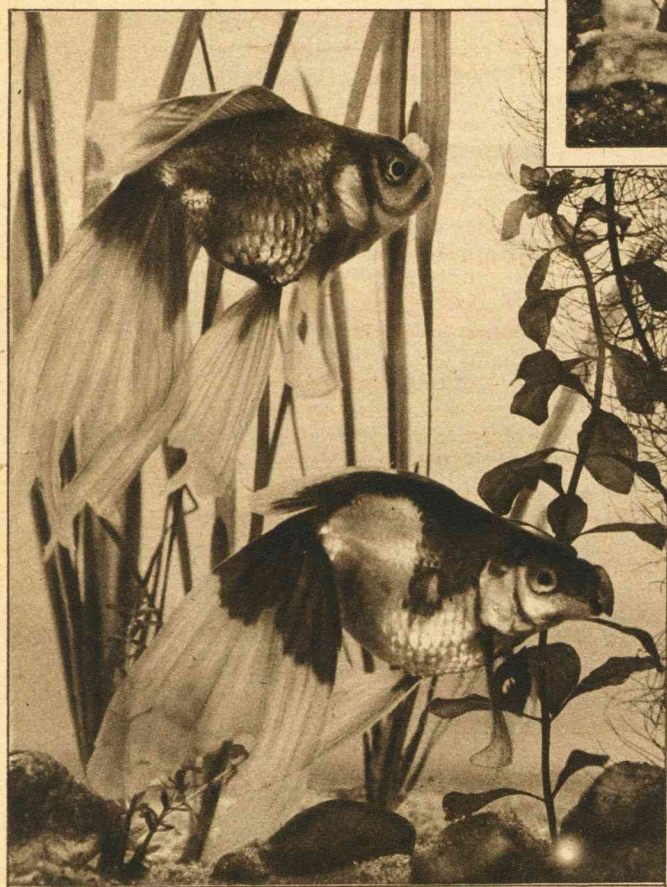
De hemelkijkersluierstaart met groote kogelronde oogen buiten den kop en de pupillen bovenop, zoodat het dier naar boven kijkt.

Een zeer mooi aquariumvischje is de Amerikaanse zeebrabaars (prijs f 1.—).

De kleur van dit vischje is licht bruineel met breede, zwarte strepen, de vorm is zeer kort en hoog, en de zijden sterk afgeplat.

Het vischje komt in het wild voor bij New York en werd in 1898 in Europa ingevoerd. Voor het aquarium is het een prachtige aanwinst.

F. J. HOFFMAN.

Siuierstaart

Pos

DE RACE MET DEN DOOD

DOOR G. H. PRIEM

(6) (Vervolg.)

Het is voor mij heel moeilijk, zei hij, een geschikt menu te vinden. Ik ben genoodzaakt soms drie maal in de week van restaurant te veranderen. — Stephens keek hem verbaasd lachend aan:

— En waarom dat?

— Omdat ik onmogelijk twee maal in een maand hetzelfde zou kunnen eten.

— Ja, in dat geval wordt het zeker heel lastig.

— 't Leven is niet gemakkelijk vriend!

— Dat begin ik ook te begrijpen, en wanneer je je eischen nog iets meer uitbreidt, zal je er toe kunnen komen het zelfs onmogelijk te maken.

— Hm! was alles wat Blackhurst antwoordde, terwijl hij den kellner het verlangde aanwees.

— Je komt anders als uit den hemel gevallen, vervolgde hij, toen de man weg was, ik verveelde me doodelijk.

— Ik betwijfel echter of ik in staat zal zijn je stemming te verbeteren, want amusant ben ik in 't geheel niet.

— Mooi vooruitzicht!

— Ik heb heel ernstige dingen aan mijn hoofd en niet voordat die goed geregeld zijn, zal ik lust hebben aan verstrooiing te denken.

— Een ernstige stemming is zeer slecht voor de spijsvertering, weet je dat wel?

— Maar die wetenschap is toch niet in staat haar wat opgewekter te maken. Wat voer je nu eigenlijk zoo den heelen lieven dag uit?

— Ik slaap in den regel tot een uur of twaalf, dan ontbijt ik, lees wat en rook een half dozijn sigaretten in den namiddag. Tegen zeven uur ga ik ergens dineeren en dan naar een theater of een club. Ik heb me in eenige laten introduceeren en men amuseert er zich over 't algemeen wel. Meestal wordt het, met een copieus souper als besluit, vrij laat voor ik weer thuiskom.

— En verveelt dat leven je nu niet?

— O, ik verveel me eigenlijk altijd, maar wat wil je? Moet ik het een of ander doen? Me ergens voor interesseeren? Ik ben filosoof. Ik interesseer me zoo'n beetje voor niets en voor alles.

— Maar dan toch al heel oppervlakkig. En heb je nog wel eens wat gehoord van dien Alai Chunalud?

— Wel zeker. Ik heb kamers gehad schuin over het Ador-hôtel op den hoek van het plein en ik zag hem bijna dagelijks. Hij is nog magerder dan vroeger en schijnt wel twintig jaar ouder.

— 't Is een beroerd geval.

— Zooals je 't beschouwt. Voor hem zeer zeker.

De kellner bracht de gevraagde schotels en een paar flesschen wijn.

— Willen we eerst ons wat restaureeren? vroeg Blackhurst. Ik spreek en denk het best met een gevulde maag.

— Een merkwaardig verschijnsel, lachte Stephens, maar ik ben met je eens, dat we straks de zaken rustiger bespreken kunnen dan nu.

Toen ze een uur later aan een stillen square zaten, zei Stephens:

— En dus is hij nog steeds in hôtel Ador?

— Wie?

— Wel, Alai Chunalud natuurlijk.

— Wat maak je je toch bezorgd over dat rampensch, mijn waarde. Zeker hij is er nog aldoor, tenminste gisteren was hij er nog, want toen ik langs het hôtel kwam, stond hij juist gereed om uit te gaan.

— Blackhurst, ik zal je wat zeggen, iets waar je heel gek van op zult zien, omdat het meer op een bioscoopfilm thuis behoort dan in de werkelijkheid. De gangen van Chunalud moeten een week lang worden nagegaan, opdat hij ons niet ontsnapt en op den achtsten dag moet hij verdwijnen.

— In den Hudson of in een slop?

— Hij behoeft niet voorgoed te verdwijnen, zoo bedoel ik het niet. Integendeel, het is geheel in zijn eigen belang en één dag is voldoende.

— Zie je, voor zóó iets voel ik nog wel wat. Je weet, ik ben romantisch aangelegd en een avontuur met zoo'n klein beetje gevaar mag ik wel. Maar ik wilde toch ook wel graag weten waarom dat alles gebeuren moet.

— Chunalud wil zelfmoord plegen.

— Als hij daar plezier in heeft... Die Indiërs reincarneeren zich, meen ik.

— Maak nu geen gekheid, daarvoor is de zaak wezenlijk te ernstig. Chunalud is een diep ongelukkig mensch en we moeten hem zien te helpen, dat is niet meer dan onze plicht.

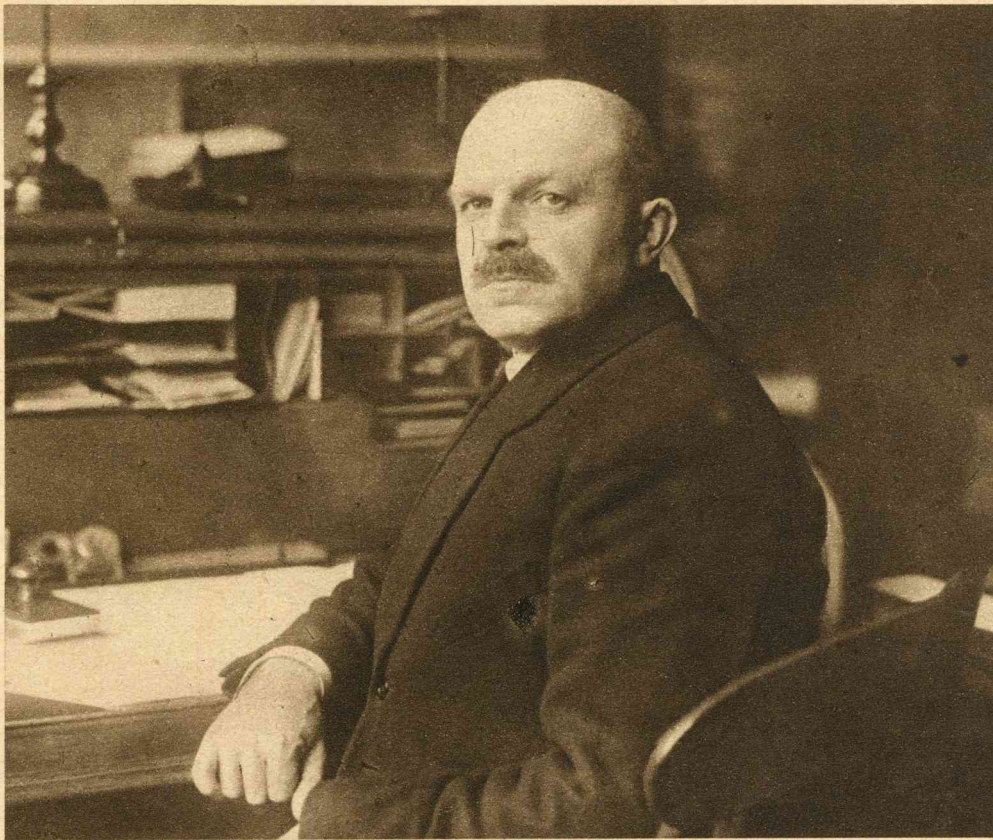
— Goed, ik zal mij zoo ernstig mogelijk gedragen, maar vertel me dan nu eens op zeer bevattelijke manier — want voor inspanning voel ik weinig en ik zal den tijd zegenen dat er denk-machines in den handel worden gebracht — hoe het komt, dat je je het lot van dat aapmensch zoo aantrekt. Je hebt daar op Moorly-Castle zeker in een zeer idealistisch milieu geleefd, anders begrijp ik er geen grein van.

— Ik kan niet zeggen dat men daar buiten zooveel idealistischer was dan hier en overal, met uitzondering misschien van Maud, het jonge meisje, dat, laat ik het je maar direct zeggen, mijn hart veroverd heeft, zooals men dat noemt.

— Heb ik het niet gedacht? Alweer de liefde! Hoe is 't mogelijk?

Stephens moest onwillekeurig lachen om Blackhurst's verbaasd gezicht.

— Je herinnert me sprekend aan den ouden heer Pears, zei hij, die kon onmogelijk begrijpen, dat de

DE HEER A. J. MARCUSSE,
die tot hoofd-commissaris van politie van Amsterdam benoemd is.

liefde iemand inspireeren kon tot het verlangen om beroemd te worden.

— De oude heer Pears? Dat is alweer iemand, dien ik niet ken en in je brieven, dat herinner ik me zeer goed, staat ook geen woord over hem.

— De kennismaking is ook pas van de laatste dagen, maar ze is beslissend geweest voor mijn toekomst.

— 't Zal tijd worden, dat ik eens een half uur zwijgend naast je blijf zitten, — iets wat me trouwens zeer wel aanstaat vanwege 't gemak — en dat ik aan jou het woord geef, want er moet heel wat te vertellen zijn.

— Welnu, zei Stephens, luister dan!

En nu begon hij het verhaal van den roeiwedstrijd, den uitdagenden oproep van Mr. Pears om van Sarah-place naar de Meadow-rivier te gaan via den waterval en de belooning van twee maal honderd duizend dollar, welke hij aan het volbrengen van het waagstuk had verbonden.

Mijn geld raakt op, voegde hij eraan toe en ik voorzie dat te avond of morgen de waarheid aan het licht komt. Buitendien erger ik me over mijzelf ten overstaan van Maud, die me hartelijk liefheeft. Bijgevolg ben ik naar Mr. Pears gegaan en heb hem gezegd, dat ik het stoute stuk volbrengen wil, in elk geval beproeven wil het te volbrengen.

— Maar zoo dom zal je toch niet wezen! vloog Blackhurst op.

— Zeker zal ik zoo dom wezen. Het contract is geteekend, ik zou een groote schadevergoeding moeten betalen als ik mij terugtrok en ik zou voorgoed geblameerd zijn.

— Maar, domme jongen, weet je wel, dat dit gelijk staat met je doodvonnis te tekenen?

— Heel zeker is 't nog niet. Ik heb nog een kansje, al moet ik bekennen dat het een heel klein kansje is. Ik heb den plaatselijken toestand opgenomen en er is inderdaad een geul tusschen de rotsen, zoodat het er maar op aankomt het roer zóó stevig vast te houden en een oogenblik zóó te manoeuvreren, dat de kracht van het water het bootje niet tegen de rotsen slingert. Is dit gelukkig volbracht, dan rest

nog een oogenblik van kordaatheid om met een forschen zwaai het roer te wenden, daar de rivier, ik mag nog wel spreken van den val, plotseling een vrij scherpen draai maakt. Onmogelijk is het dus niet te slagen, hoewel ik mij niet ontevins, dat de kans van mislukking oneindig grooter is.

Blackhurst schudde het hoofd.

— Wat je doen wil is eenvoudig onverantwoordelijk, maar als je jezelf den terugweg hebt afgesneden, ja, dan zal er niet veel over blijven dan het beste te hopen. In welk verband staat dit evenwel tot Chunalud?

— Toen ik vanmorgen bij Mr. Pears kwam, toonde deze, die er nooit in geslaagd was één dwaas voor zijn plan te vinden, mij een brief, waaruit bleek dat er nu wel twee waren. Die tweede was Chunalud.

Blackhurst begon hartelijk te lachen.

— Maar, mijn hemel, zei hij, wanneer je me daar juist vertelt, dat je een buitengewone kracht hebt te ontwikkelen om het roer vast te houden en het dus feitelijk een worsteling is tusschen het watergeweld en de macht van je arm, hoe kan dan een klein zwak mannetje als Chunalud er ook maar een oogenblik over denken zooiets tot een goed einde te brengen?

— De man heeft met het leven afgerekend, dat is duidelijk, maar hij wil ook nog het laatste beproeven om het ongeluk meester te blijven. Dat was ook wat hij in den brief schreef.

Blackhurst keek stil voor zich uit en Stephens vervolgde.

— Niet alleen dat de glans van mijn waaghalzerij, voor zoover er dan van glans sprake kan zijn, wel wat verduistert, als ook nog een tweede komt, die zoo vermetel blijkt te zijn haar te beproeven, maar mijn geweten zou mij geen oogenblik rust laten, wanneer ik niet alles deed wat ik kon om den zelfmoord van den kolonel te beletten.

— Ik begrijp het, schoon ik voor mij minder fijn-gevoelig ben. Zien we niet dagelijks de menschen hun ongeluk tegemoet gaan zonder dat we een hand uitsteken om hen tegen te houden? Bij verscheidenen zou je, geloof ik, nog op ernstigen tegenstand stuiten bovendien.

— Bij Chunalud staan wij echter voor een heel apart geval, ik zeg wij, versta me wel!

— Ja, ja, ja, en ik zal je ook helpen. Reken gerust op me. Heb je al een plan?

— Ik heb wel een plan, maar 't is nog niet uitgewerkt. De uitwerking hangt natuurlijk altijd van de omstandigheden af.

— Denk er dan maar eens kalm over na en zeg 't me wanneer je gereed bent. En nu ga je zeker mee naar mijn club. Ik verlang naar wat vroolijkheid na al dien ernst.

— Tot mijn spijt zal je alleen moeten gaan, mijn waarde. Ik zoek een hôtel op en ga dadelijk slapen, want ik ben doodmoe.

— Je was vroeger op dan ik, dat is zoo. Heb je al een hôtel?

— Welneen, mijn eerste gang was naar jou.

— Prachtig! Als je je dan eens naar hôtel Ador liet brengen?

Stephens maakte onwillekeurig een onwillige beweging, maar hij vermande zich en zei:

— Dat idee is waarachtig niet kwaad.

— Zoo zie je alweer dat men zijn hersenen nooit met te veel denken moet vermoeien wil men op het juiste oogenblik de meest geschikte gedachten hebben. We zullen een taxi roepen en gaan een eind samen.

Het was precies negen uur toen Stephens kamer no. zeventien betrok, de deur achter zich sloot en zich haastig begon te ontkleeden, daar hij van vermoeidheid bijna dreigde neer te vallen.

Hij kon nauwelijks een uur geslapen hebben, toen hij wakker werd.

Hij meende iemand in de kamer te hooren loopen.

't Was rond hem volslagen duister, de kamer had een enkel raam, dat uitzag in een zijstraat en waarvoor de zware gordijnen dicht neerhingen, zoodat alle schijnsel komen moest door een klein venster boven de deur, dat een tweedehandsch licht ontving uit de gang, waarin maar twee electrische kelkjes brandden aan de uiteinden.

Hij luisterde aandachtig, maar toen alles stil bleef, ontgaf hij 't zich, veronderstellend dat het loopen in een der aangrenzende kamers was geweest. Hij sliep weer in en werd 's morgens eerst laat wakker.

Toen hij de gordijnen openschoof was het eerste, dat zijn oog ontdekte, midden op de tafel een bruin lederen tasch.

Hij dacht dat hij droomde, nam het ding in de hand en bekeek het van alle kanten.

(Wordt vervolgd.)

DE MINISTER VAN MARINE,
Naudin ten Cate, is op verzoek eer-
vol van zijn functie ontheven.

EEN BEGRAFENIS PER SLEDE.
Deze foto, genomen in de Baarsjespolder bij Amsterdam, geeft een denkbeeld van de bezwaren, welke de winter voor de buiten-
menschen, vooral voor hen, wier woning geheel door water is omgeven, medebrengt. In de Baarsjespolder is dit al heel erg, daar er
hier slechts landwegen zijn.

LOUIS DAVIDS.
De bekende en gevierde variété- en revue-
artist Louis Davids hoopt binnenkort zijn
25-jarig tooneeljubileum te vieren.

H. LOKKER,
chef der afdeling tijdschriften van
A. W. Sijthoff's Uitg. Mij. te Leiden,
herdenkt 26 Februari het feit, dat hij
vóór 25 jaar in dienst trad bij ge-
noemde firma.

MEJ. J. M. DONDORP,
herdenkt 1 Maart a.s. den dag waarop
zij 25 jaar geleden in betrekking
kwam bij de Kon. Fab. van Verband-
stoffen N. V. v/h. Utermöhlen & Co te
A'dam. Zij staat bijna 20 jaar aan het
hoofd van het vrouwelijk personeel en
den inwendigen dienst der fabriek.

EEN 60-JARIGE ECHTVEREENIGING
Op 3 Maart a.s. hopen de heer Jacob Jozua Masijk Huijser van Reenen
(geboren te Egmond 13-2-1830) en mevrouw Anthonia Cornelia v. Reenen-
Heineken (geboren te Amsterdam, 9-5-1837), thans wonende te Leiden,
hun 60-jarige echtvereniging te vieren. Beiden verkeerden nog in uit-
stekende gezondheid.

F. H. WENTE †
De heer F. H. Wente, een
zeer bekende kleermaker te
Amsterdam, is op 88-jarigen
leeftijd te Bussum overleden.

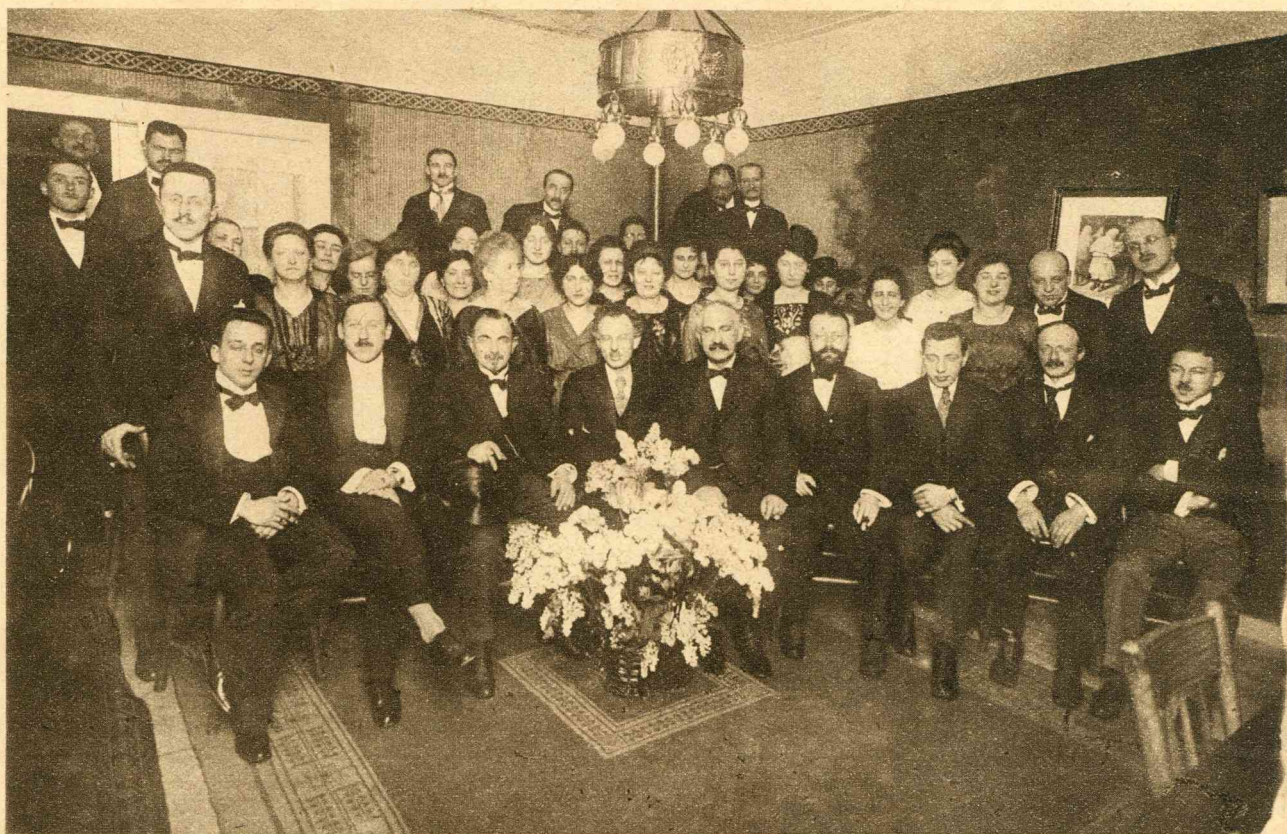
J. J. KUIJPER
Den 1en Maart e.k. zal het 30 jaar
geleden zijn dat de heer J. J. Kuijper,
wonende te Haarlem, oudste employé
en chef-expedient bij de firma Brasch
en Rothenstein te Amsterdam, in
dienst trad bij deze firma.

G. J. VAN LINGEN.
Ter voorziening in de vacature
Sutorius, is benoemd tot lid van
den gemeenteraad van Amster-
dam in district V de heer
G. J. van Lingén (R.K.)

FRANK VAN DER GOES
de bekende socialistenleider en
medeoprichter van de S.D.A.P.,
vierde voor eenige dagen zijn
60sten geboortedag.

VER. „DE JOODSCHE INVALIDE“.
De Ver. „De Joodsche Invalide“ opende verleden week een tweede Tehuis aan de Nieuwe Keizersgracht te Amsterdam, bij welke gelegenheid we een
foto maakten van bestuur, commissie en genoodigden.

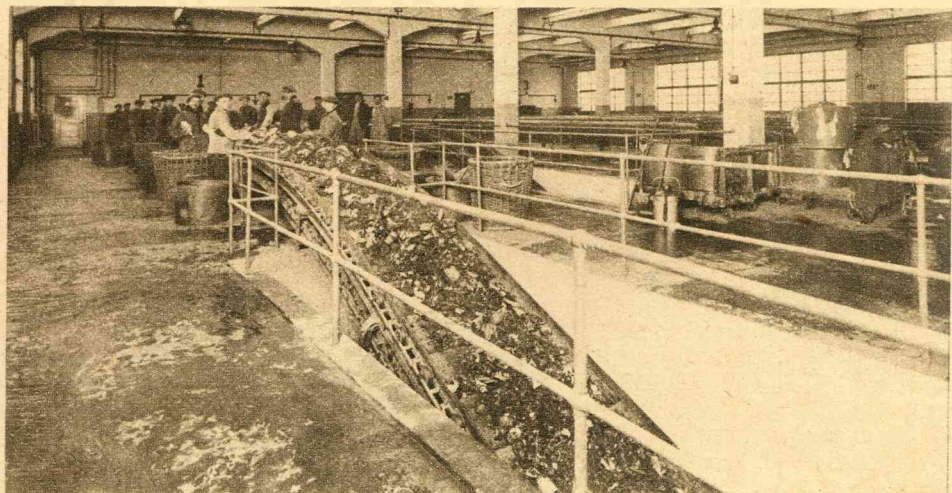
RADEK,
de bekende agitator voor het bolsje-
wisme in Duitsland, is in Berlijn
gearresteerd. Hij werkte met fabel-
achtige sommen russisch geld.

F. J. NIEUWENHUIS. †
Op 17 Februari is te Utrecht
overleden de heer F. J. Nieu-
wenhuis, oud-directeur van de
gemeente-werken aldaar.

DE WONING VAN PRESIDENT EBERT.
Het slot Bellevue in den Tiergarten te Berlijn, zal president Ebert waarschijnlijk als woning
betrekken.

NIEUWE GEMEENTELIJKE VUILVERBRANDING TE AMSTERDAM.
Een kijkje in de sorteerinrichting van de nieuwe gemeentelijke inrichting voor vuilverbranding te Amsterdam
aan den Overkant van het IJ. Het vuil wordt op een breede transportbaan g worpen en jongens halen de voden,
het papier enz. eruit.